

Praktijkgericht onderzoek

Van groep 8 naar de brugklas met gedifferentieerd huiswerk?!

Afbeelding 1: Differentiëren in de les? Overgenomen van CPS (2017)

Naam:	Maike Groot
Studentnummer:	2875969
Studiejaar:	2016-2017
Lesplaats:	Sittard
Studiebegeleider:	Anja van Schijndel

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Aanleiding en Probleemstelling	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Aanleiding	5
1.3 Probleemanalyse.....	6
<i>Samenwerking met Sniekers (2017)</i>	8
1.4 Probleemstelling	8
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader.....	9
2.1 Inleiding.....	9
2.2 Het Nederlandse onderwijssysteem	9
2.2.1 Basisonderwijs.....	9
2.2.2 Voortgezet onderwijs	10
2.3 Huiswerk	10
2.3.1 Definitie.....	10
2.3.2 Vaardigheden	11
2.3.3. Ouders	13
2.4 Plannen	15
2.5 Puberbrein.....	16
2.6 Begeleiden.....	16
2.7 Differentiatie	17
2.8 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	18
2.8.1 Onderzoeksvraag:.....	18
2.8.2. Deelvragen:	18
Hoofdstuk 3 Opzet van het onderzoek.....	19
3.1 Inleiding.....	19
<i>Triangulatie</i>	19
<i>Vooronderzoek</i>	20
3.1.1 Behoefteanalyse	20
3.1.2 Contextanalyse.....	22
3.1.3 Onderzoek van Good Practice	23
3.1.4 Raadpleging deskundigen	24
3.1.5 Literatuurstudie.....	25
<i>Plannen</i>	26
<i>Vaardigheden</i>	27
<i>Begeleiden (ook wel ‘coaching’ genoemd)</i>	27
<i>Feedback</i>	27
3.2 Ontwerpcriteria.....	28
Hoofdstuk 4 Ontwerpfase	29
4.1 Inleiding.....	29
4.2 Data-analyse	29
4.2.1. Datapresentatie deelvraag 1	29
4.2.2. Datapresentatie deelvraag 2	31
4.2.4. Datapresentatie deelvraag 3	32
4.2.5. Data-analyse deelvraag 4.....	34
Hoofdstuk 5: Evaluatiefase.....	36
5.1 Ontwerp eerste prototype.....	36
Inleiding:	36

Feedback:	36
5.2 Ontwerp tweede prototype.....	36
Inleiding	36
Feedback	37
5.3 Definitief ontwerp	37
Hoofdstuk 6: Conclusie.....	38
Hoofdstuk 7: Discussie	40
Hoofdstuk 8: Aanbevelingen voor onderzoeksschool B.	41
Literatuurlijst.....	42
Bijlagen	45
Bijlage 1: Samenwerking Sniekers (2017)	45
Bijlage 2: Verantwoording vragen op de vragenlijsten.	46
Bijlage 3: Codering gewenste situatie.....	48
Bijlage 4: Interview P.	49
Bijlage 5: E-mails Good Practice	51
Bijlage 6: emailcontact met L. Keuvelaar- van den Bergh.....	53
Bijlage 7: Ontwerpcriteria	55
3.2.1 Ontwerpcriteria behoefteanalyse	55
3.2.2 Ontwerpcriteria contextanalyse.....	55
3.2.3. Ontwerpcriteria Good Practice.....	55
3.2.4. Ontwerpcriteria deskundigen	55
3.2.5. Ontwerpcriteria literatuurstudie	56
Bijlage 8: codering deelvraag 1.....	57
Bijlage 9: codering deelvraag 2.....	58
Bijlage 10: Stappenplan huiswerk	58
Bijlage 11: Weekplanner	59
Bijlage 12: Leerkrachtvaardigheden die nodig zijn bij een gesprek	60
Bijlage 13: codering deelvraag 4.....	60
Bijlage 14: Eerste prototype.....	61
Maatwerk.....	61
Begeleiding	62
Organiseren van een workshop	62
Bijlage 15: Bespreking eerste prototype met CF C.	63
Bijlage 16: tweede prototype.....	65
Maatwerk.....	65
Begeleiding	65
Bijlage 17: Feedback tweede prototype.....	68
Bijlage 18: definitief ontwerp.....	72
Maatwerk.....	72
Begeleiding	73
Bijlage 19 Vragenlijsten	76
A - Vragenlijst 'oud-leerlingen'/brugklassers.....	76
B - Vragenlijst ouders van leerlingen uit groep 8 van onderzoeksschool B.	81
C - Vragenlijst ouders 'oud-leerlingen'/brugklassers.	84
D - Vragenlijst docenten voortgezet onderwijs school C.....	90
E - Vragenlijst leerlingen groep 8 van onderzoeksschool B.	94

Samenvatting

Dit onderzoek is tot stand gekomen middels een samenwerking met medeonderzoeker Susan Sniekers. Er is gekozen om dit onderzoek op twee verschillende locaties, met verschillende groepen respondenten uit te voeren. Hierdoor is er diepgang ontstaan met betrekking tot de literatuurstudie en analyse. Dit heeft geleid tot een ontwerp dat, naar onze mening, door meerdere scholen gebruikt kan worden.

Dit onderzoek draagt bij aan het voorzien van onderwijsbehoeften van leerlingen op de basisschool. Leerkrachten van groep 8 voelen zich verantwoordelijk om leerlingen goed voor te bereiden op het voortgezet onderwijs.

In dit onderzoek is gezocht naar mogelijkheden om het aanbod en de begeleiding van huiswerk in groep 8 te verbeteren, waardoor het meer aansluit bij de leerniveaus van de leerlingen. Hierbij is gekeken naar de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs en de mogelijkheden om te differentiëren.

De volgende onderzoeksvraag is hiervoor geformuleerd:

Op welke manier kunnen leerkrachten, op twee verschillende reguliere basisscholen, huiswerk vormgeven voor leerlingen van groep 8, om beter aan te sluiten bij de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs?

Het uiteindelijke ontwerp is een ‘handleiding huiswerk groep 8’. Leerkrachten kunnen met behulp van deze handleiding leerlingen stapsgewijs begeleiden en voorbereiden op het voortgezet onderwijs. Hierbij wordt de focus gelegd op het leren plannen en krijgen leerlingen gedifferentieerd huiswerk. Dit huiswerk is afgestemd op de verschillende uitstroomperspectieven van de leerlingen.

Juni 2017

Maaïke Groot

Hoofdstuk 1 Aanleiding en Probleemstelling

1.1 Inleiding

Sinds 2013 ben ik werkzaam als leerkracht in het regulier basisonderwijs. Momenteel werk ik in een flexpool en heb ik een min-max contract binnen een stichting in Midden-Limburg. Om mijn onderzoek goed en volledig te kunnen uitvoeren, heb ik één van de scholen binnen de stichting benaderd om mijn onderzoek uit te kunnen voeren. Ik heb toestemming gekregen om het onderzoek in mijn vorige groep 7, nu groep 8, uit te voeren. Deze leerlingen op onderzoeksschool B. ken ik en zij kennen mij.

Onderzoeksschool B. telt momenteel 190 leerlingen, verdeeld over 8 groepen. Er is één groep 8, deze groep telt 24 leerlingen. Aangezien dit niet mijn eigen groep is, werk ik nauw samen met de leerkracht van deze groep. Hij heeft toegezegd dat ik het onderzoek mag uitvoeren en dat hij mij zal (onder)steunen waar nodig. Hij wil daarnaast bijdragen aan het onderzoek door kritisch feedback te geven en mee te denken tijdens het ontwerpproces.

De meeste leerlingen van onderzoeksschool B. kiezen ervoor om, na hun basisschoolperiode, naar de dichtstbijzijnde school voor voortgezet onderwijs te gaan. Deze school wordt in dit onderzoek VO-school C. genoemd.

1.2 Aanleiding

In mijn vier jaar als leerkracht in het basisonderwijs, was ik vooral werkzaam in de groepen 7 en 8. In deze jaren werd ik steeds geconfronteerd met (menings-)verschillen van leerkrachten en ouders over het geven van huiswerk en de hoeveelheid hiervan.

Tijdens gesprekken met ouders over dit thema, werd mij steeds meer duidelijk dat ik de argumenten die ik gaf niet kon onderbouwen. Het is een gewoonte dat leerlingen in de bovenbouw huiswerk meekrijgen als 'voorbereiding' op het voortgezet onderwijs. De vraag is of we de leerlingen ook voorbereiden op het voortgezet onderwijs, of dat we dit alleen maar denken.

Regelmatig lopen er op school oud-leerlingen naar binnen om even gedag te zeggen. Eind november 2016 sprak ik twee oud-leerlingen: één leerling zit nu op voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, gemengde leerweg (vmbo-G), de ander op het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). Ik vroeg deze meiden over het huiswerk wat ze nu kregen in vergelijking met het huiswerk wat ze, van mij, op de basisschool kregen. De leerling op het vwo gaf aan dat ze veel meer huiswerk moest maken dan op de basisschool en ervoer de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs als moeilijk. De leerling die op het vmbo zit, gaf aan dat ze vrijwel nooit huiswerk mee kreeg. Zij kon al het maakwerk zelf al

maken op school en vond dat het huiswerk dat ze meekreeg op de basisschool meer was in vergelijking met het voortgezet onderwijs.

Het werd mij al snel duidelijk dat er dus een enorm verschil zit in de hoeveelheid huiswerk binnen de niveaus van het voortgezet onderwijs op de betreffende scholen. Nu vraag ik mij af waarom wij, als leerkrachten van groep 8, niet differentiëren en geen onderscheid maken in huiswerk.

Tevens ben ik op woensdagmiddag werkzaam als huiswerkbegeleider. Ik begeleid een jongen van tien jaar, hij zit momenteel in groep zeven.

Het viel mij direct op dat de stof die hij meekreeg óf afmaakwerk was óf een blaadje met erg moeilijke sommen. De wisseling in moeilijkheid verschilde per week enorm. Dit riep vragen bij mij op. De intentie van de school, door het geven van huiswerk, geeft, wat mij betreft, niet het gewenste resultaat.

Ook in de schoolgids van mijn onderzoeksschool B. zijn geen duidelijke afspraken over het geven van huiswerk.

Er is geen duidelijk huiswerkbeleid. Het enige dat wordt aangegeven is:

‘Met name in de hogere groepen zal er regelmatig enig huiswerk worden meegegeven. Levert dit problemen op, bespreek dit dan tijdig met de leerkracht. Om beschadigingen te voorkomen, dient het schoolmateriaal in een stevige tas te worden meegenomen’ (Schoolgids onderzoeksschool B., 2016/2017).

Recent onderzoek wijst uit dat meerdere personen voornamelijk schrijven over het effect van huiswerk. Zo wordt er in het artikel: *#Onderwijsvraag10: waarom geven we huiswerk?*, (Carstens, 2016) vanuit verschillende perspectieven gekeken naar de functie van huiswerk. Er wordt echter niet gekeken naar het differentiëren in huiswerk met betrekking tot de overgang van het primair basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Uit bovenstaande bevindingen kan ik concluderen dat er een groot verschil met betrekking tot de hoeveelheid, frequentie en moeilijkheid is ontstaan bij het geven van huiswerk. Leerkrachten, die ik heb gesproken binnen het onderwijsverband, doen het op de manier zoals zij denken dat goed is en kunnen dit ook, naar hun mening, goed verantwoorden waarom zij deze keuzes maken. Er is daarnaast geen afstemming in de groep. Alle leerlingen krijgen hetzelfde huiswerk, terwijl niet elke leerling hetzelfde niveau heeft. Dit moet anders!

1.3 Probleemanalyse

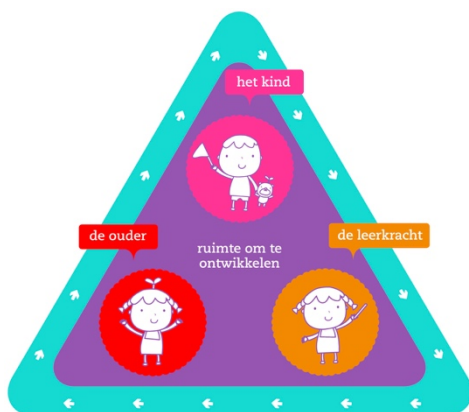
Leerkrachten in groep 8 van onderzoeksschool B, waaronder ik, voelen de verantwoordelijkheid om leerlingen voor te bereiden op het voortgezet onderwijs. Ik ben van mening, naar aanleiding van bovengenoemde situaties, dat een reflectie op de functie van huiswerk en de daarbij behorende doelen wenselijk is.

Tijdens gesprekken met ouders over dit thema, werd mij steeds meer duidelijk dat ik de argumenten die ik gaf niet kon onderbouwen.

Het is een gewoonte dat leerlingen in de bovenbouw huiswerk meekrijgen als 'voorbereiding' op het voortgezet onderwijs. De vraag is of we de leerlingen ook echt voorbereiden op het voortgezet onderwijs, of dat we dit alleen maar denken.

In de aanleiding benoem ik mijn ervaring met ouders over dit thema. Ook Susan Sniekers, medestudente Master EN, geeft aan dat ouders, op haar school, negatieve signalen afgeven over het geven van huiswerk.

Kerpel (2014) benoemd dat onderzoek heeft aangetoond dat ouders een grote invloed hebben op de ontwikkeling en leerprestaties van hun kinderen. Daarnaast geeft de Vries (2012) aan dat een krachtig samenspel tussen leerling, leerkracht en ouders van belang is binnen de samenwerkingsdriehoek (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2: Samenwerkingsdriehoek. Overgenomen uit Het Koraal, 21st Century Skills (<http://www.het-koraal.nl/onderwijs/Paginas/21st-Century-Skills.aspx>)

In het onderzoek wil ik het belang van deze samenwerkingsdriehoek benadrukken door de ervaring van ouders, (oud-)leerlingen van groep 8 en leerkrachten van het Primair onderwijs (PO) en Voortgezet Onderwijs (VO) gebruiken.

Er is zeven jaar geleden een soortgelijk probleem onderzocht door Van der Scheer (2010). Zij heeft zich voornamelijk gefocust op de differentiatie in het huiswerkbeleid binnen haar onderwijssituatie. Zij heeft in haar onderzoek ook praktijkinformatie uit het VO meegenomen. Ik denk dat dit ons onderzoek kan helpen. Aangezien het zeven jaar geleden is geschreven, zullen er waarschijnlijk nieuwe theorieën en inzichten zijn, die Susan Sniekers en ik, graag willen onderzoeken. Bovendien vindt het onderzoek plaats in een andere context.

Naar aanleiding van mijn bevindingen, ben ik in gesprek gegaan met meerdere collega's om uit te leggen wat mijn plannen zijn en wat zij hiervan vinden. Uit deze gesprekken bleek dat er een grote interesse is, aangezien veel leerkrachten tegen dergelijke situaties aanlopen. Er is vrijwel geen huiswerkbeleid en geen eenduidige aanpak. Middels dit onderzoek wil ik daar verandering in brengen.

Susan Sniekers, medestudente Master Educational Needs, herkende veel van mijn onderwijssituatie.

We zijn van mening dat wij samen meer zouden kunnen bereiken dan alleen omdat we het onderzoek vanuit meerdere perspectieven, verschillende contexten en binnen een andere omgeving gaan onderzoeken. Zo wordt het (hopelijk) een breed inzetbaar onderzoek.

Samenwerking met Sniekers (2017)

Om overzicht te creëren in dit onderzoek is er gekozen voor een schematische weergave van de samenwerking tussen Sniekers en mijzelf. Hierin is aangegeven wanneer er individueel of gezamenlijk onderzoek is gedaan (zie bijlage 1)

1.4 Probleemstelling

Er is op dit moment geen afstemming tussen onderzoeksschool B en het Voorgezet Onderwijs, genaamd; VO-school C, met betrekking tot huiswerk. De leerkrachten van groep 7 en 8 bepalen zelf hoeveel huiswerk er wordt meegegeven en wat de inhoud hiervan is. De leerkrachten stellen hier eisen aan, die echter niet onderbouwd worden. Leerlingen met de verschillende niveaus krijgen, over het algemeen, hetzelfde huiswerk mee, ongeacht het niveau.

Susan Sniekers en ik, willen onderzoeken welke eisen er, binnen de verschillende uitstroomprofielen op het voortgezet onderwijs, worden gesteld aan het huiswerk om zodoende te kunnen afstemmen in het basisonderwijs.

Wij willen hierin de ervaringen van ouders, leerlingen en leerkrachten in het PO en VO betrekken, om het vanuit een zo breed mogelijk perspectief te bekijken, gericht op de samenwerking tussen al deze personen. Binnen deze samenwerking zijn wij de schakel tussen alle partijen.

Ons doel is om uiteindelijk een '*Handleiding huiswerk groep 8*' ontwerpen voor zowel onderzoeksschool B. als onderzoeksschool L. met betrekking tot het huiswerk in de groepen 7 en 8. Deze handleiding moet aansluiten bij de verschillende niveaus binnen het voortgezet onderwijs. Het moet de leerkrachten handvatten bieden om leerlingen te ondersteunen in het geven en het begeleiden van huiswerk. Mogelijk kan een huiswerkbeleid het vervolg van het onderzoek zijn.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de kernbegrippen die zijn beschreven in de probleemstelling theoretisch verdiept. Het aanscherpen of vernauwen van het onderzoeksontwerp, zorgt meteen voor een haalbaar onderzoek. Vervolgens wordt de literatuur geanalyseerd en geëvalueerd (Lange, Schuman & Montessori, 2011, p.94).

Medeonderzoeker Susan Sniekers, vanaf hier Sniekers (2017), en ik hebben de kernbegrippen verdeeld. Om zo tot meer verdieping per begrip te komen. De begrippen die Susan uitwerkt, worden in dit theoretisch kader samengevat. Hieronder een schema met de onderverdeling van de begrippen:

	Maike Groot	Susan Sniekers
Het Nederlandse onderwijssysteem	X	X
Huiswerk	X	
Vaardigheden	X	
Plannen	X	
Puberbrein		X
Begeleiden		X
Differentiatie		X

Tabel 1: Onderverdeling begrippen literatuurstudie

2.2 Het Nederlandse onderwijssysteem

Ons Nederlandse onderwijssysteem bestaat uit 8 jaar basisonderwijs, 4,5 of 6 jaar voortgezet onderwijs en 2 tot 6 jaar hoger onderwijs (EP-Nuffic, 2014, p.5). Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen het basisonderwijs en heeft ook betrekking op het voortgezet onderwijs. Hieronder worden deze twee begrippen kort uitgelegd.

2.2.1 Basisonderwijs

Het Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs (EP-Nuffic) (2014), definieert het basisonderwijs als volgt:

Het basisonderwijs is bestemd voor kinderen in de leeftijdsgroep van 4 tot 12 jaar en is verplicht voor leerlingen vanaf 5 jaar. Dit type onderwijs duurt 8 jaar en wordt aangeboden door scholen voor basisonderwijs of voor speciaal onderwijs. De verzamelnaam voor deze vormen van onderwijs is primair onderwijs (EP-Nuffic, 2014, p.6).

In het laatste jaar van het basisonderwijs, groep acht, wordt er een vervolgopleiding gekozen op grond van een schooladvies, eigen voorkeur of door middel van de uitslag van een landelijke toets (Citotoets) (EP-Nuffic, 2014, p. 6).

De leerlingen van groep 8 van onderzoeksschool B kiezen een vervolgopleiding op grond van een schooladvies. In april wordt de Citotoets afgenomen. Valt, naar aanleiding van de toets het advies hoger uit, dan heroverweegt de basisschool het schooladvies altijd. Dit in overleg met de leerling en zijn/haar ouders. Dit is echter niet verplicht. Valt het toets advies lager uit, dan wordt het schooladvies niet bijgesteld (PO-raad, 2017).

2.2.2 Voortgezet onderwijs

Na de basisschool gaan leerlingen naar het voortgezet onderwijs. Dit type onderwijs is bestemd voor kinderen in de leeftijdsgroep van 12 tot en met 16,17 of 18 jaar. Het algemeen voortgezet onderwijs duurt 5 of 6 jaar en is verplicht voor leerlingen tot 16 jaar (EP-Nuffic, 2014, p.6).

Er zijn verschillende niveaus: praktijkonderwijs, voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) (Rijksoverheid, 2017).

Voor dit onderzoek is er gekozen om de school voor voortgezet onderwijs, waar de meeste leerlingen naar uitstromen, als onderzoeksschool te gebruiken. In dit onderzoek wordt deze school, onderzoeksschool C, ook wel VO-school C genoemd. Sniekers (2017) voert dit onderzoek uit op twee andere scholen. Deze worden onderzoeksschool L (de basisschool) en VO-school W genoemd.

VO-school C is een streekschool in Midden-Limburg. Leerlingen kunnen onderwijs volgen op het vmbo (met en zonder leerwegondersteuning), havo, atheneum en gymnasium. Tijdens een voorbereidend gesprek met de brugklascoördinator in november 2016 is het onderwerp huiswerk besproken. Hij gaf aan dat binnen alle leerstromen in deze school, huiswerk wordt (mee)gegeven.

In het volgende hoofdstuk wordt het begrip huiswerk verder uitgediept door middel van een literatuurstudie.

2.3 Huiswerk

2.3.1 Definitie

Cooper (1989) definieert huiswerk als een taak die wordt toegewezen door leerkrachten en die bedoeld is voor leerlingen. Deze taak moet buiten school uitgevoerd worden.

Het doel van huiswerk is het verwerken van de in de vorige les behandelde lesstof. Dit houdt in dat leerlingen kennis en inzicht verwerven over het vakgebied. Daarbij is het van belang dat het geleerde wordt toegepast, vaardigheden worden aangeleerd en er een samenhang van het geleerde wordt gezien (Sanders, 1995; Theodore, 2017). De overdracht van deze eerder geleerde vaardigheden, zorgt, volgens Lee & Pruitt (1979), voor een remediërende functie.

Het huiswerk kan de stof van de geleerde strategieën integreren (Lee & Pruitt, 1979). Becker & Epstein (1982) vinden echter dat het oefenen en voorbereiden van opdrachten het educatieve doel van huiswerk is.

Binnen dit onderzoek wordt uitgegaan van de theorie van Sanders & Theodore. Deze theorie omvat alle, volgens ons, belangrijke aspecten van huiswerk en biedt een breed perspectief van het doel van huiswerk, hetgeen van belang is in dit onderzoek.

Huiswerk kan in vier verschillende categorieën worden ingedeeld. Deze vier categorieën hebben ieder een eigen doel:

- **Praktijkgericht huiswerk** versterkt de educatieve leerstof die op school is aangeleerd, zodat leerlingen dit in de praktijk kunnen ervaren.
- **Voorbereidend huiswerk** bereidt studenten voor op de inhoud van lesstof dat de leerkracht de komende tijd in de lessen aan bod laat komen.
- **Uitbreidend huiswerk** helpt studenten om nieuwe informatie en vaardigheden toe te passen in nieuwe situaties of contexten.
- **Geïntegreerd huiswerk** maakt het voor leerlingen makkelijker om uiteenlopende vaardigheden te combineren, om een meer uitgebreid eindresultaat te creëren. (Vanspauwen, 2000)

Het doel dat de leerkracht nastreeft is afhankelijk van het soort huiswerk wat hij meegeeft (zie bovengenoemde categorieën). Dit bepaalt in grote mate de inhoud van de taken die worden opgegeven en hoe de leerkracht met het huiswerk omgaat. De leerkracht gebruikt hierbij leermiddelen om kennis en inzicht binnen een bepaald vakgebied aan de leerlingen bij te brengen (Vanspauwen, 2000).

Vanspauwen (2000) beschrijven dat er wordt gestreefd naar huiswerk op maat, dat voor elk kind een gelijkwaardige inspanning vraagt. In de huidige situatie wordt dit, naar mijn idee, te weinig nagestreefd, zoals beschreven staat in hoofdstuk 1. In het jaar 2000 is bovenstaande uitspraak van Vanspauwen (2000) gedaan. Er is echter te weinig onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om huiswerk op maat te bewerkstelligen.

Op onderzoeksschool B. wordt in groep 8 gedifferentieerd huiswerk aangeboden. Dit heb ik, in mijn onderwijspraktijk, weinig gezien. In dit onderzoek onderzoeken we de mogelijkheden van huiswerk op maat. Zo wordt er geprobeerd om in de onderwijsbehoeften van alle leerlingen te voorzien. Hierbij is, volgens mij, een gedifferentieerde aanpak nodig.

2.3.2 Vaardigheden

Een leerling die het huiswerk zelfstandig maakt, heeft verschillende vaardigheden nodig om dit adequaat uit te kunnen voeren. Leerlingen moeten, volgens Vanspauwen (2000), in staat zijn probleemoplossend gedrag te tonen en zichzelf aan te sturen.

Vanspauwen (2000) beschrijft zelfsturing met betrekking tot huiswerk als een vaardigheid om jezelf aan het werk te kunnen zetten en houden, je moet een planning kunnen maken op basis van de agenda, de opdrachten kunnen interpreteren, nauwkeurig kunnen werken en jezelf kunnen concentreren. De sturing voor het eigen leerproces moet in handen worden genomen, door zelf de verantwoordelijkheid te nemen (Boekaerts & Simons, 1995). Hierin wordt er gesproken van drie invalshoeken die belangrijk zijn om tot zelfgestuurd leren te komen: *cognitie*, *metacognitie* en *motivatie/affect*.

Kostons, e.a. (2014) heeft de effectiefste strategieën voor zelfsturing in de onderwijspraktijk in Nederland en Vlaanderen beschreven. Deze strategieën zijn: 'relateren', 'analyseren', 'structureren', 'oriënteren', 'plannen' en 'evalueren'. Ook Laevers (1998) benoemt deze componenten die nodig zijn om zelfsturing te ontwikkelen. Hij voegt alleen 'wilskracht' toe aan het lijstje.

Naast zelfsturing wordt er, in de context van leren, gesproken over zelfregulerend leren (Mooij, 2004). Dit is een vaardigheid om het leergedrag te sturen, maar ook wordt het gebruik van cognitieve strategieën en het inzetten van metacognitieve vaardigheden genoemd (Mooij, 2004). Volgens Pintrich (2000) wordt het leren hierdoor bewust aangestuurd.

Boekaerts & Simons (1995) hebben het over de verschillende componenten van zelfregulerend leren: 'Oriënteren', 'plannen', 'monitoren', 'toetsen', 'herstellen', 'evalueren' en 'reflecteren'. Dit sluit nauw aan bij de strategieën die benoemd worden door Kostons (2014) en Laevers (1998) over zelfsturing. In dit onderzoek wordt uitgegaan van de componenten van Boekaerts & Simons, omdat deze componenten alles omvatten wat andere onderzoekers benoemen.

Deze vaardigheden om tot zelfstandig leren te komen kunnen worden opgedeeld in vier fasen. Een methode die dit stapsgewijs aanbiedt aan leerlingen is de "*Berenstappen*"-methode van Bash en Camp (1975). Camp e.a. (1981) visualiseren stap voor stap hoe leerlingen problemen zelfstandig kunnen oplossen:

Afbeelding 3: De vier berenstappen (Bash & Camp, 1975 in Meichenbaum, 1981)

- Fase 1: het analyseren van het probleem
- Fase 2: het nadenken over een oplossingsstrategie
- Fase 3: Uitvoeren van de oplossingsstrategie
- Fase 4: Evalueren van de taakuitvoering

Om bovenstaande fasen te kunnen uitvoeren worden er een aantal cognitieve basisvaardigheden van leerlingen geëist (Loots, 2006). Greenberg (1989) beschrijft een aantal bouwstenen die gebruikt kunnen worden om deze cognitieve basisvaardigheden aan te leren. Voorbeelden van deze bouwstenen zijn: aanpakken, geheugen, aandacht, nauwkeurigheid en vergelijken.

Huiswerk bevordert, zoals hierboven beschreven staat ook het leren inschatten van de tijdsduur en de mate waarin leerlingen inzet vertonen (Cooper en Valentine, 2001). Dit houdt wel in dat huiswerk pas echt zinvol is als het kind er zich goed bij voelt en op een betrokken manier aan de slag kan gaan (Vanspauwen, 2000).

Het volbrengen van huiswerk wordt gezien als een gunstige bijdrage voor het leren en is fundamenteel voor de persoonlijke kenmerken van het academische gedrag van studenten (Theodore, 2017).

2.3.3. Ouders

Vanspauwen (2000) beschrijven dat de meerwaarde van huiswerk vooral gezocht moet worden in de brug die huiswerk legt tussen school en thuis. Huiswerk biedt daarbij een kans om ouders te betrekken in het schoolgebeuren. Ook Deprez (2011) beschrijft dat huiswerk een veelzijdig proces is dat betrekking heeft op een complexe wisselwerking tussen factoren in twee contexten: thuis en school.

Smit (2009) geeft aan dat huiswerk geregeld voor spanning zorgt in de thuissituatie. Ouders weten vaak niet hoe ze hun kind het best kunnen begeleiden. Geregeld beperkt de betrokkenheid van ouders zich tot de hoofdvraag of het huiswerk al af is. De auteur beschrijft dat er op basisscholen steeds vaker huiswerk aangeboden wordt in groep 7 en 8 om de kinderen beter voor te bereiden op het voortgezet onderwijs.

Ook Cooper e.d. (2006) beschrijft dit probleem:

"Homework is often a source of friction between home and school"
(Cooper e.d., 2006, p.2)

Hij beschrijft dat ouders klagen dat het huiswerk te veel, te weinig, te moeilijk of te makkelijk is. Leerkrachten klagen daarentegen dat ze onvoldoende gesteund worden door ouders en ouders te weinig tijd investeren in het maken van huiswerk met hun kind. Leerlingen beschouwen huiswerk als grootste bron van stress in hun leven.

In mijn onderwijspraktijk wordt dit niet zo ervaren. Leerlingen geven voornamelijk aan dat het huiswerk te makkelijk is.

In 2012 is er in Frankrijk een protest naar aanleiding van bovenstaande problemen ontstaan. Ouders werden opgeroepen om veertien dagen geen huiswerk te maken met hun kinderen. Ouders gaven aan dat hun kinderen te veel belast worden en dat het maken van huiswerk voor spanningen binnen het gezin zou zorgen (HLN, 2017). Ik ben mij er echter van bewust dat er internationaal gezien zeer verschillende huiswerkculturen bestaan en dat in Nederland dit anders gezien kan worden. Dudley-Marling (2003) beschrijft dat er zelden onderzoek is gedaan naar de negatieve invloed dat huiswerk kan hebben binnen het gezin. Het gezin heeft minder vrije tijd met elkaar te besteden en tevens krijgen ouders een rol toebedeeld die ze niet wenselijk achten:

"Research on homework has overwhelmingly focused on the positive effects of homework, usually in terms of academic achievement"
(Dudley-Marling, 2003, p. 2).

Het gevolg van deze problematiek is dat huiswerk ter discussie wordt gesteld door professionals.

Zo beschrijft Vanspauwen (2000) dat huiswerk zo vanzelfsprekend lijkt en geen rechtvaardiging nodig heeft. In die tijd werd er geen kritische houding aangenomen door professionals en de discussie over het hoe en waarom werd niet gevoerd. De auteur benoemt in zijn boek: "Huiswerk in de basisschool" echter wel de discussie over de vanzelfsprekendheid van huiswerk. Hierin wordt beschreven dat vele scholen middels huiswerk voor een gedeelte beslag leggen op de vrije tijd van leerlingen en ouders. Tevens zorgt huiswerk voor spanningen tussen de drie betrokkenen, namelijk leerling, ouders en leerkracht.

Vanspauwen (2000) stelt dat het tijd wordt dat schoolteams eens gaan nadenken over het huiswerkbeleid. Zo werd er, in het jaar 2000, in de klassen volop gedifferentieerd, hetgeen ontbreekt bij het geven van huiswerk. Tegenwoordig wordt er ook veel aandacht besteed aan het differentiëren van werk in de klas. Hetgeen wat Vanspauwen in 2000 aangaf over het huiswerk is echter, op veel scholen, niet veranderd. Er wordt door huidige critici alleen gekeken naar de effectiviteit van huiswerk, zoals in het artikel van Conradi (2016). Ook Kirschner (2016) stelt de vraag wat het nut van huiswerk is. Beide auteurs benoemen de voor- en nadelen, maar geven geen eenduidig antwoord. Hieruit kan ik concluderen dat er niet gekeken wordt naar mogelijke verbeteringen of differentiatie. De discussie over de effectiviteit en het nut van huiswerk is echter niet relevant voor ons onderzoek en zal niet verder worden uitgediept.

2.4 Plannen

In paragraaf 2.3 wordt plannen benoemd als vaardigheid die van belang is bij het maken van huiswerk. Aangezien dit een essentieel onderwerp is, wordt dit ook gedefinieerd.

Plannen is volgens Kerpel (2015) een vaardigheid om een plan te maken, om een doel te bereiken of een taak te voltooien. Hierbij gaat het volgens Dawson & Guare (2013) om het vermogen om beslissingen te nemen over waar we onze aandacht op moeten richten of niet. Sanders (1995) benoemt plannen ook wel *'de basis van succes'*.

Volgens Hulst (2015) is plannen een vaardigheid die je kunt leren. Om te kunnen plannen staan er een aantal vragen centraal: 'wat heb ik nodig?', 'Hoe plan ik?', 'Wat plan ik?' en 'Wanneer plan ik dat?' (Hulst, 2015). Een planning creëert duidelijkheid voor jezelf. Hierdoor kunnen er weloverwogen beslissingen genomen worden. Zo schept het duidelijkheid op de korte en lange termijn (Hulst, 2015).

Om te kunnen plannen zijn er verschillende vaardigheden nodig. Marzano & Miedema (2008) beschrijven drie typen vaardigheden die leerlingen nodig hebben: sociale vaardigheden, vakvaardigheden en algemene vaardigheden. Plannen valt onder de algemene (leer)vaardigheden. Deze vaardigheden zijn nodig om huiswerk te kunnen *plannen*, uitvoeren en evalueren. Deze aspecten, zijn volgens Marzano & Miedema (2008) van belang om zelfstandig te kunnen leren.

Prinsen en Terpstra (2009) beschrijven, dat de hersenen van leerlingen van 12 tot 18 jaar nog volop in ontwikkeling zijn, waardoor leerlingen moeite hebben met plannen. Om goed te kunnen plannen en die planning goed uit te voeren, moet je, volgens Prinsen en Terpstra (2009) verschillende vaardigheden kunnen combineren, zoals:

- verschillende taken onderling met elkaar kunnen vergelijken,
- de belangrijkste zaken kunnen onderscheiden van bijzaken,
- op basis daarvan prioriteiten kunnen stellen,
- je niet laten afleiden door andere gebeurtenissen,
- in de gaten houden hoe lang je met een bepaalde taak bezig bent om eventueel tijdig te kunnen stoppen om aan een andere taak te beginnen.

Leerlingen die deze vaardigheden niet kunnen combineren, zijn dus ook niet in staat om goed te kunnen plannen. Het heeft, volgens Prinsen & Terpstra (2009) dan ook geen zin om een puber een planning te laten maken en te verwachten dat die zich daaraan houdt.

Dawson en Guare (2013) beschrijven dat plannen één van de elf executieve functies is. Executieve functies zijn, volgens Hart & Jacobs (1993): *'vaardigheden die helpen om te beslissen op welke activiteiten of taken we onze aandacht richten en welke we kiezen om uit te voeren'*. Deze vaardigheden zorgen er, onder andere, voor dat wij onze activiteiten kunnen plannen en organiseren (Dawson & Guare, 2013).

Een goede planning van huiswerk heeft, volgens Geessinck (2014), veel voordelen:

- Het huiswerk is overzichtelijk
- Er worden prioriteiten gesteld
- Het biedt houvast bij het maken van het werk
Het werk wordt opgedeeld in behapbare stukjes
- Het resultaat is door plannen vaak beter, dit motiveert kinderen om door te gaan.
- Het geeft ruimte voor andere zaken

2.5 Puberbrein

In hoofdstuk 2.4 worden de verschillende theorieën van Mazano & Miedema (2008) en Prinsen & Terpstra (2009) besproken. In dit hoofdstuk wordt het puberbrein bestudeert, om zo een concreter beeld te krijgen van de hersencapaciteit van leerlingen.

Medeonderzoeker Sniekers (2017) concludeert dat de hersenen van jongeren, in de leeftijd van 10 tot 25 jaar, nog volop in ontwikkeling zijn.

Hierdoor zijn vaardigheden, behorende bij functies van bepaalde hersengebieden, moeilijk uitvoerbaar voor pubers. Eén van deze vaardigheden betreft het plannen, hetgeen geregeld wordt door de prefrontale cortex in de frontaalkwab. Jongeren vinden het plannen lastig en een goede begeleiding door volwassenen veronderstelt dat ze zich dit eigen kunnen gaan maken. Het onderzoek van Crone (2012) wijst daarentegen uit dat bepaalde hersengebieden wel goed kunnen functioneren, mede afhankelijk van de motivatie en context waar de jongere zich in bevindt.

Momenteel kunnen we geen eenduidig antwoord geven op de vraag of jongeren wel of niet kunnen leren plannen. Het praktijkonderzoek, met de input van leerlingen, ouders en leerkrachten, kan hier wellicht een antwoord op geven (Sniekers, 2017).

2.6 Begeleiden

Het belang van begeleiden werd in het vorige hoofdstuk aangeduid. Om meer inzicht te krijgen in het begrip begeleiden, volgt deze korte samenvatting van Sniekers (2017).

Medeonderzoeker Sniekers (2017) beschrijft dat de uitspraak: *“Help mij het zelf te doen”* van Maria Montessori het geheel van begeleiden juist weergeeft.

Het is van belang om de begeleiding te delen als volwassenen waarbij een goede samenwerking tussen leerling, ouders en leerkracht van groot belang is (Kayser, 2010).

Berg en Ros (2015) en Janson (2015) benoemen dat leerlingen begeleid dienen te worden in leerprocessen.

Deze leerprocessen zijn gericht op vakinhoud, vaardigheden en leerstof. Plannen is één van de vaardigheden die in dit onderzoek van belang is, gericht op het onderwerp huiswerk.

Het specifiek begeleiden van leerlingen wordt ook wel coachen genoemd. De leerkracht vervult een belangrijke rol in die begeleiding waarbij het van belang is dat de leerling eigenaar blijft van het eigen leerproces aldus Janson (2015).

Boog, Janson & Memelink (2016) en Eijkeren (2013) zien relatie, competentie en autonomie als voorwaarden voor een effectieve begeleiding.

Sniekers (2017) concludeert dat er verschillende vormen van begeleiding zijn. In die begeleiding vindt er ook differentiatie plaats naar behoefte van de leerling. Het voeren van een gesprek is het meest basale in de gehele begeleiding van de leerling. Hierbij kan de leerkracht open vragen stellen, ondersteunen, aanmoedigen, analyseren en feedback geven om de zelfsturing van de leerling te bevorderen.

Een goede relatie met de leerkracht en een positief verloop van het gesprek is hierbij van belang (Eijkeren, 2010; Kayser, 2013).

2.7 Differentiatie

Medeonderzoeker Sniekers (2017) beschrijft dat een gedifferentieerde aanpak met betrekking tot huiswerk wellicht wenselijk zou zijn. Om dit nader te onderzoeken volgt in dit hoofdstuk de definitie.

Medeonderzoeker Sniekers (2017) concludeert dat differentiatie het tegemoet komen, door de leerkracht, aan de verschillen van leerlingen op een positieve manier inhoudt.

De differentiatie kan toegepast worden bij instructie, leertijd en leerstof. Op het gebied van huiswerk vindt er weinig differentiatie plaats. Middels een aanpassing in de behoefte aan begeleiding, niveau, tempo en interesse van de leerling kan er op het gebied van huiswerk gedifferentieerd worden. (Sniekers, 2017)

2.8 Onderzoeksvraag en deelvragen

Vanuit bovengenoemde aanleiding en het gezamenlijk theoretisch kader komen Sniekers (2017) en ik tot de volgende onderzoeksvraag met daarbij behorende deelvragen:

2.8.1 Onderzoeksvraag:

Op welke manier kunnen leerkrachten, op twee verschillende reguliere basisscholen, huiswerk vormgeven, voor leerlingen van groep 8, om beter aan te sluiten bij de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs?

2.8.2. Deelvragen:

1. In hoeverre kunnen de leerlingen van groep 8 op onderzoeksschool B. en de brugklasleerlingen op VO-school C. huiswerk plannen?
2. Welke **tijdsinvestering**, op het gebied van huiswerk, wordt er van de leerlingen verwacht binnen de verschillende niveaus van VO-school C.?
3. Hoe kunnen de leerkrachten van groep 8, op beide onderzoeksscholen, de leerlingen **begeleiden** bij het ontwikkelen van de vaardigheden die nodig zijn bij het maken van huiswerk?
4. Op welke wijze kan huiswerk in groep 8, op onderzoeksschool B., **gedifferentieerd** aangeboden worden?

Hoofdstuk 3 Opzet van het onderzoek

3.1 Inleiding

Als strategie is gekozen voor *ontwerponderzoek*. Een ontwerponderzoek combineert theorie en praktijk om een bruikbaar product op te kunnen leveren voor een praktijkprobleem. Dit is gericht op een verbetering van de beroepspraktijk (Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

Deze strategie sluit aan bij het doel van dit onderzoek, namelijk; het ontwerpen van een '*handleiding*' voor leerkrachten van groep 8. In eerste instantie bestemd voor beide onderzoeksscholen. Er bestaat echter een mogelijkheid dat, na de dataverzameling en de analyses, er 2 ontwerpen worden gepresenteerd.

Het onderzoek bestaat uit de twee componenten *ontwerpen* en *onderzoeken*.

Middels deze componenten kan op systematische wijze een oplossing voor het onderwijsprobleem worden bedacht en ontwikkeld, waarna vervolgens de kwaliteiten systematisch worden bestudeerd (Berg, van den & Kouwenhoven, 2008).

Dit onderzoek zal bestaan uit drie fasen: het vooronderzoek, de ontwerpfase en de evaluatiefase.

In deze drie fasen spelen alle betrokkenen, die met het praktijkprobleem in aanraking zijn gekomen, een rol (Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

Triangulatie

In het onderzoek wordt er vanuit verschillende invalshoeken naar het praktijkprobleem gekeken, waarna gegevens worden verzameld (Harinck, 2010). Dit wordt ook wel triangulatie genoemd. Deze triangulatie heeft allereerst plaatsgevonden in het theoretisch kader, omdat de kernbegrippen vanuit meerdere theoretische invalshoeken zijn bestudeerd. Ten tweede zijn er, te lezen in onderstaand vooronderzoek, meerdere onderzoeksstrategieën gecombineerd; vragenlijsten, interviews en documentonderzoek, wat zorgt voor een driehoeksmeting.

Hierbij is ervoor gekozen om zo veel mogelijk verschillende respondenten te betrekken bij dit onderzoek om het probleem vanuit verschillende perspectieven te beoordelen en toe te lichten.

Alle respondenten die willen deelnemen aan dit onderzoek moeten een toestemmingsverklaring tekenen. Aangezien de leerlingen nog niet meerderjarig zijn, moesten zowel zij, als hun ouders toestemming geven. Zo houd ik rekening met het ethische aspect omtrent de vragenlijsten.

De onderzoeksresultaten worden daarnaast zorgvuldig gecommuniceerd naar de respondenten. De privacy van de betrokkenen wordt gewaarborgd door alle gegevens anoniem te beschrijven. Deze hantering is volgens de HBO-gedragscodex (2010) uitgevoerd. Ik ben tijdens het uitvoeren van dit onderzoek aanspreekbaar voor de respondenten. Tussentijds krijgen ze, indien ze hier geïnteresseerd in zijn, de mogelijkheid om feedback te geven.

Vooronderzoek

3.1.1 Behoeftanalyse

In deze behoeftanalyse wordt de discrepantie tussen de gewenste en de huidige situatie beschreven (van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Er is voor dit onderzoek gekozen om vragenlijsten af te nemen. Vragenlijsten hebben een kwantitatieve kant; het is grootschalig, geschikt om berekeningen te maken en vragenlijsten zijn, over het algemeen, betrouwbaar (Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

In onderstaand tabel staan het aantal respondenten beschreven, welke invalshoeken we hebben gebruikt en welke analyse hieruit voort is gekomen.

Meetinstrument	Respondenten	Respons	Analyse
Vragenlijst	20 leerlingen uit groep 8 van onderzoeksschool B	95%	<i>Inhoudsanalyse</i>
	6 docenten/brugklasmentoren vmbo op VO-school C	100%	Er is voor gekozen om elke vragenlijst kritisch te bekijken en de relevante vragen te bestuderen en te analyseren. Dit doen wij door middel van tabellen en grafieken.
	6 docenten/brugklasmentoren HAVO/VWO op VO-school C	100%	
	3 oud-leerlingen van onderzoeksschool B, momenteel in de brugklas van VO-school C	60%	
	3 ouders van (bovenstaande) oud-leerlingen	60%	De open vragen worden apart beschreven en geanalyseerd.
	9 ouders van leerlingen uit groep 8 van onderzoeksschool B	43%	Zie bijlage 18 voor alle lege vragenlijsten. De ingevulde vragenlijsten zijn op te vragen.

Tabel 2: Samenvatting

Er is gekozen voor vragenlijsten omdat wij in een korte periode zoveel mogelijk respondenten wilden benaderen, om zoveel mogelijk informatie te vergaren. Hierbij ben ik (voornamelijk) op zoek naar informatie over de ervaringen en meningen van de respondenten met betrekking tot huiswerk. De respondenten hebben twee weken de tijd gekregen om de lijsten in te vullen. Dit was voldoende tijd, aangezien 60% van de ondervraagden de lijsten teruggaven.

Alle vragenlijsten zijn zo samengesteld dat de antwoorden, zover wij denken, van waarde zijn voor het onderzoek. Veel van de vragen komen overeen in alle vragenlijsten, om zo de triangulatie te waarborgen. Daarnaast is er voor gekozen om, naast gesloten meerkeuzevragen, open vragen te stellen. Hierdoor wilden wij de vragenlijst kwalitatief sterker maken en meer diepgang geven.

Ik ben mij er echter van bewust dat het analyseren, systematiseren en categoriseren van open vragen een uitdaging wordt. Ik hoop dat met deze vragen een kwalitatieve analyse mogelijk is, om zodoende antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag.

Analyse

Twee vragen van de vragenlijsten voor ouders en leerlingen zijn van belang om de huidige situatie in kaart te brengen:

1) *Wat vind(t) je/u van het niveau van het huiswerk?*

2) *Wat vind(t) je/u van de hoeveelheid van het huiswerk?*

Dezelfde vraag is ook gesteld aan de leerlingen in de brugklas. Hierbij heb ik gevraagd naar de ervaringen die ze vorig jaar hadden in groep 8 van onderzoeksschool B.

Er is voor deze vragen gekozen omdat met deze vragen duidelijk wordt wat leerlingen van het huidige huiswerk vinden. Ik heb hierin zowel de leerlingen als de ouders van deze leerlingen meegenomen. Zo kan ik de situatie vanuit verschillende perspectieven analyseren (zie bijlage 2).

Deze uitkomsten zijn hieronder schematisch weergegeven:

Respondenten	Leerlingen groep 8		Leerlingen brugklas		Ouders van huidige lln. groep 8	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Te makkelijk	7	35	2	66,6	7	59
Te moeilijk	0	0	0	0	0	0
Precies goed	13	65	1	33,3	4	33
Niet ingevuld					1	8

Tabel 3: Niveau van het huiswerk

Respondenten	Leerlingen groep 8		Leerlingen brugklas		Ouders van huidige lln. groep 8	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Te weinig	4	20	1	33,3	9	75
Te veel	1	5	0	0	1	8
Precies goed	15	75	2	66,6	2	17

Tabel 4: Hoeveelheid van het huiswerk

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het niveau, door zowel de brugklasleerlingen als de ouders als te makkelijk wordt ervaren. De leerlingen in groep 8 zijn grotendeels tevreden en vinden het niveau 'precies goed'.

De hoeveelheid huiswerk wordt voornamelijk door ouders als te weinig ervaren.

Ouders geven aan dat leerlingen, met het oog op het voortgezet onderwijs, meer huiswerk aangeboden mogen krijgen, om ze voor te bereiden op de brugklas.

De leerlingen vinden echter dat het huiswerk de juiste hoeveelheid bevat. Mogelijk is het uitstroomprofiel van de brugklassers van invloed op de gegeven antwoorden.

Naar aanleiding van bovenstaande conclusie, is door middel van het analyseren van twee open vragen, in kaart gebracht wat leerlingen en ouders zouden willen veranderen met het oog op de **gewenste situatie**. De keuze van de vragen wordt verantwoord in bijlage 2. En de codering van de vragen is te lezen in bijlage 3.

Onderstaand tabel laat de verschillende antwoorden zien:

	Leerlingen gr. 8	Brugklassers	Ouders van leerlingen gr.8	Docenten VO
Moeilijker huiswerk	8			
Meer huiswerk	4	1	2	2
Afwisseling vakken	2		1	
Niveau gebonden		1	3	1
Leren en begeleiden van plannen				4

Tabel 5: Antwoorden van respondenten: "wat zou je graag willen veranderen/verbeteren?".

Ondanks dat de leerlingen het huiswerk 'precies goed' vinden, geven ze als verbeterpunt aan dat het huiswerk moeilijker mag. Ook wordt er door een groot deel van de respondenten aangegeven dat er meer huiswerk gegeven mag worden. Ouders benoemen in de vragenlijsten voornamelijk het belang van het niveau gebonden huiswerk en dat er meer ingespeeld moet worden op de behoeften van het kind.

In de gewenste situatie moet er, volgens de respondenten, meer aansluiting zijn op de behoeften van de leerlingen, waarbij wordt gelet op het niveau. Daarnaast moet het huiswerk uitdagender en afwisselender zijn.

3.1.2 Contextanalyse

In deze paragraaf wordt als startpunt voor de contextanalyse de omgeving beschreven (van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Deze contextanalyse geeft inzicht in de randvoorwaarden voor succesvolle interventies (van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Daarnaast moet de haalbaarheid van dit onderzoek kritisch worden bekeken (Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2011).

De interventies voor dit onderzoek worden uitgevoerd in groep 8 van onderzoeksschool B. Ik ben zelf niet werkzaam in deze groep. Leerkracht P. is de (eind)verantwoordelijke, met wie ik tussentijds gespreksmomenten heb ingepland om het onderzoek te kunnen bespreken en uit te voeren. P. heeft meerdere jaren ervaring in groep 8, waardoor hij (hopelijk) alle vragen met betrekking tot de context kan beantwoorden.

Er zijn verschillende betrokkenen benaderd, om een breed overzicht van de huidige situatie te kunnen schetsen. Door het gebruik van vragenlijsten kan ik zo veel mogelijk informatie van alle betrokkenen worden verzameld. Daarnaast kost het zowel voor de respondent, als de onderzoeker weinig tijd om de vragenlijsten te lezen en te verwerken. Zo wordt de tijd goed afgebakend.

Naast de vragenlijsten is er een semigestructureerd interview uitgevoerd met de leerkracht van groep 8 (genaamd P.) van de onderzoeksschool.

De focus van dit interview moet bestaan uit twee onderdelen: Ervaringen en meningen uitwisselen over het onderzoek en bespreken wat voor functie dit onderzoek kan hebben voor de onderzoeksschool en het schoolbestuur. Het interview is te lezen in bijlage 4.

De membercheck is uitgevoerd voordat onderstaande analyse in dit onderzoek is opgenomen. Hij heeft goedkeuring gegeven om onderstaande tekst te gebruiken.

Analyse

Uit dit interview is gebleken dat P. huiswerk ziet als een proces waarbij leerlingen zelfstandig (nieuwe) stof moeten onderzoeken en maken. Dit houdt in dat hij de leerlingen alleen tips en adviezen aanreikt hoe ze het moeten maken. De vaardigheid die nodig is om een onderzoekende houding te ontwikkelen moet geoefend worden. Leerlingen moeten, volgens P., moeite doen voor huiswerk.

P. geeft gedifferentieerd huiswerk mee, overeenkomstig met het niveau van de leerlingen. Hierdoor worden leerlingen met een hoog niveau uitgedaagd om de vaardigheden (zoals onderzoeken), die nodig zijn in het VO, te oefenen. De andere leerlingen krijgen verrijking van de stof. Hij ondervindt dat leerlingen moeite hebben met plannen. Leerlingen willen hiervoor graag ondersteuning en hulp. Ook andere collega's zien dit, volgens hem, als pijnpunt. Er is te weinig aandacht voor, hoewel P. eigenlijk vindt dat leerkrachten hiervoor niet verantwoordelijk zijn (P., persoonlijke mededeling, april 2017).

3.1.3 Onderzoek van Good Practice

In deze fase wordt gekeken naar goede voorbeelden uit de praktijk, om inspiratie op te doen en zicht te krijgen op details waaraan gedacht moet worden (Van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Middels deze voorbeelden wil ik richting geven aan de criteria voor het ontwerp.

Meetinstrument	Respondenten	Analyse
Email met vragen (Zie bijlage 5)	6 leerkrachten van groep 8 van zes verschillende basisscholen binnen de stichting.	<i>Inhoudsanalyse</i> De gegeven informatie wordt samengevat en toegevoegd in bijlage 5

Tabel 6: Overzicht dataverzameling

Analyse

Na het kritisch bestuderen van de gegevens uit de e-mails kan ik voorzichtig concluderen dat er twee van de vijf basisscholen zijn die als 'good practice' kunnen dienen. Deze leerkrachten (proberen) het huiswerk te differentiëren op niveau. Zij doen dit aan de hand van (schaduw)toetsen en mogelijke Cito-scores. Hierbij wordt, op één school, voornamelijk de focus gelegd op de 'zwakke' leerlingen.

Daarnaast worden de hoofdvakken voornamelijk als maakwerk meegegeven en de zaakvakken alleen als leerwerk. Daarnaast wordt er op alle basisscholen die ik heb benaderd het huiswerk op vaste dagen meegegeven.

Sniekers (2017) concludeert naar aanleiding van haar 'Good Practice'-ervaringen dat er op twee van de drie scholen huiswerk wordt gedifferentieerd op niveau. Zij verzamelde data bij 3 scholen, van 3 verschillende leerkrachten.

Deze scholen geven voornamelijk de 'plus' leerlingen extra huiswerk mee naast het reguliere huiswerk. Op één school moeten de leerlingen zelf kiezen welke categorie van spelling ze extra willen oefenen door middel van huiswerk. Op alle basisscholen wordt het huiswerk op dezelfde dagen meegegeven.

Na bestudering van beide 'Good Practice'- ervaringen kunnen wij de conclusie trekken dat de ondervraagde basisscholen huiswerk op vaste dagen meegeven. Van de in totaal acht basisscholen geven vier leerkrachten gedifferentieerd huiswerk mee wat gericht is op het niveau. Er zijn echter nog grote verschillen in de mate van differentiatie en de hoeveelheid van het huiswerk.

3.1.4 Raadpleging deskundigen

In deze fase worden deskundigen geraadpleegd, om een kritische blik te kunnen werpen op het onderwerp huiswerk. Met hun mening hopen wij, vanuit deskundig oogpunt eventuele oplossingen en/of aanknopingspunten te verzamelen om de ontwerpcriteria op te stellen.

De volgende deskundigen zijn geraadpleegd:

Meetinstrument	Respondenten	Analyse
E-mail met vragen <i>Geraadpleegd door Groot</i>	L. Keuvelaar- van den Bergh	<i>Argumentatieanalyse</i>
Telefonisch interview <i>Geraadpleegd door Sniekers</i>	Huiswerkbegeleidster mevrouw X.	<i>Argumentatieanalyse</i>

Tabel 7: Overzicht dataverzameling

Analyse

Dr. Linda Keuvelaar- van den Bergh is hogeschooldocent en onderzoeker bij Fontys OSO. Wij willen haar als deskundige benaderen omdat na het lezen van haar boek *'begeleiden bij actief leren'* (van den Bergh, 2015) we nieuwsgierig zijn geworden naar haar mening en ervaring betreffende onze probleemsituatie en onderzoek (zie bijlage 6). De membercheck is uitgevoerd voordat onderstaande analyse in dit onderzoek is opgenomen. Zij heeft, na wat kleine aanpassingen, goedkeuring gegeven om onderstaande tekst te gebruiken.

Keuvelaar- van den Bergh (2017) beantwoordt dat er vooral nagedacht moet worden over het doel van huiswerk. Het doel van huiswerk kan verschillen. Het is, volgens haar, dan ook voor de hand liggend om te differentiëren in wat je vraagt van een leerling. Niet alleen met het oog op VO maar ook naar het type leerling.

Plannen en begeleiden hebben betrekking op zelfregulatie. Feedback van de leerkracht op zelfregulatie is, volgens Hattie & Timperley (2007) essentieel en het meest effectief om het leren te bevorderen. Dit moet door de leerkracht aangeleerd en gestimuleerd worden. Hierbij is het van belang om doelgerichte keuzes te maken over de hoeveelheid en de aard van het huiswerk voor de verschillende leerlingen.

Naar aanleiding van het telefonisch interview met deskundige X. (2017) concludeert Sniekers (2017) dat deze deskundige de volgende punten als zeer belangrijk beschouwd:

- Meer huiswerk (vier dagen per week)
- Afwisseling in dagen
- Leerlingen zelf reflecteren op het gemaakte werk
- Maatwerk
- Ouders meenemen in de begeleiding van leerlingen (zoals een informatieavond)
- Huiswerkattitude verbeteren.

Er is gekozen om mevrouw X. te benaderen omdat zij een huiswerkinstituut heeft opgezet in Midden-Limburg. Zij is, volgens ons, een deskundige met betrekking tot huiswerk. Daarnaast ziet zij de eventuele problemen die leerlingen ervaren en is in contact met zowel leerlingen uit het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs.

Door het benaderen van bovenstaande deskundigen kunnen wij (voorzichtig) concluderen dat, volgens deze deskundigen het van belang is om huiswerk niet alleen te differentiëren op het uitstroomprofiel van het VO maar ook op het type leerling. Maatwerk is daarbij essentieel.

Zelfregulatie en het reflecteren op het gemaakte werk, moeten volgens beide deskundigen aangeleerd en verbeterd worden. Feedback van de leerkracht zorgt hierbij voor handvatten en bevordert het leren van de leerlingen.

3.1.5 Literatuurstudie

Door middel van deze literatuurstudie wordt verder richting gegeven aan de formulering van de ontwerpprincipes (van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Deze literatuurstudie is noodzakelijk om de meeste recente inzichten te verwerken (van den Berg & Kouwenhoven, 2008). Er is voor gekozen om een aantal begrippen; *plannen, begeleiden, feedback en vaardigheden* uitgebreider te bestuderen.

De begrippen zijn ook ditmaal verdeeld:

Susan Sniekers	- Feedback - Begeleiden
Maaïke Groot	- <i>Plannen</i> - <i>Vaardigheden</i>

Tabel: 8 Overzicht verdeling literatuur

De literatuur die door Sniekers (2017) is verzameld wordt in dit onderzoek kort samengevat.

Plannen

In hoofdstuk 2.4 is beschreven dat plannen, volgens Kerpel (2015) een vaardigheid is om een plan te maken, om een doel te bereiken of een taak te voltooien. In deze paragraaf beschrijf ik, na bestudering van literatuur, de verschillende mogelijkheden en/of oplossingen om leerlingen, die moeite hebben met plannen, te ondersteunen.

Om na te gaan of geplande activiteiten bijdragen tot de realisatie van de doelen kan het *Eisenhower-principe* worden toegepast. Dit principe helpt om prioriteiten beter te helpen bepalen (Opgenhaffen, 2015). Eisenhower hanteert twee criteria: hoe belangrijk is een taak en hoe dringend de taak moet worden uitgevoerd. Daarnaast is het van belang dat de voorwaarden voor leren met betrekking tot plannen worden nagestreefd. Leerlingen moeten de leertaak op tijd starten en afronden, inschatten hoeveel tijd de (leer)taak inneemt, een tijdsplanning maken en zich eraan houden en gebruik maken van een leerschema (Verstraete & Nijman, 2016).

Leren kan worden versterkt door inzicht te krijgen in sterke en minder sterke executieve vaardigheden van een leerling. Minder ontwikkelde executieve functies kunnen worden getraind, versterkt of ondersteund. Goed ontwikkelde executieve functies zijn dus van groot belang.

Zowel voor de planning en organisatie rondom het leren, het leren van lesstof zelf, als het toepassen van het geleerde bij toetsen, opdrachten of taken (Verstraete & Nijman, 2016).

Om het plannen van huiswerk aan leerlingen te leren hebben Dawson en Guare (2013) de volgende stappen beschreven. Deze stappen zijn gericht op de volgende executieve functies: taakinitiatie, volgehouden aandacht, planning, taakinitiatie, metacognitie.

1. De leerling moet, aan het einde van de schooldag, een huiswerkplan hebben gemaakt. Dit is een goede manier om te leren hoe er gepland moet worden.
2. De leerling moeten een aantal stappen doorlopen:
 - De opdrachten noteren
 - De leerling verzamelt alle benodigde materialen
 - Bepaal of de leerling hulp nodig heeft bij het maken van een opdracht en wie deze hulp zal geven
 - De hoeveelheid tijd moet worden ingeschat
 - De leerling noteert wanneer elke opdracht begint
 - De leerling laat aan het einde het plan aan de leerkracht zien. Zo kan het, waar nodig, worden aangepast (Dawson & Guare, 2013).

Opgenhaffen (2015) beschrijft dat het maken van een planning in verschillende stappen kan worden aangeleerd. Allereerst een planning op korte termijn; de dagplanning. Zo worden de dagtaken efficiënt georganiseerd. Om het overzicht en de greep op de activiteiten te vergroten is het, volgens Opgenhaffen, van belang om vervolgens over te stappen naar een weekplanning. Daarin kan het Eisenhower-principe toegepast worden.

Vaardigheden

In hoofdstuk 2.3.2 wordt de theorie omtrent het begrip zelfsturing besproken. Zelfsturing is nodig om zelfregulerend te leren. Dit leren omvat cognitieve strategieën, metacognitieve strategieën en motivatie (van den Berg & Blikmans, 2013). Metacognitieve vaardigheden gaat over het hebben, het vermeerderen of het herschikken van beschikbare kennis (van den Berg & Blikmans, 2013). Cognitieve strategieën worden door Verstraete (2013) omschreven als het zelfstandig kunnen uitvoeren van taken. Metacognitie wordt gedurende het leerproces voortdurend aangevuld en gecorrigeerd.

Bovenstaande strategieën zijn een onderdeel van *schoolse vaardigheden*. Deze schoolse vaardigheden zijn (in principe) voor alle leerlingen, ongeacht het leerniveau, hetzelfde. Het gewenste beheersingsniveau van deze vaardigheden is afhankelijk van de capaciteit en het leerniveau van de leerling (Verstraete, 2013).

Begeleiden (ook wel 'coaching' genoemd)

Medeonderzoeker Sniekers (2017) beschrijft, naar aanleiding van de literatuurstudie, dat het bij coaching van belang is dat er tussentijdse deadlines worden ingebouwd om de voortgang van het plan van de leerling te monitoren (Dawson & Guare, 2011). Aan de hand van twee stappen kan een leerkracht een coaching proces aanbieden: Bepalen van het doel en het houden van dagelijkse coaching sessies. Om dit goed te laten verlopen heeft niet alleen de leerling vaardigheden nodig, maar ook de leerkracht zoals; gespreksvaardigheden, interpretatievaardigheden en luistervaardigheden (Kayser, 2010).

Feedback

Medeonderzoeker Sniekers (2017) beschrijft, naar aanleiding van de literatuurstudie, dat feedback een krachtig middel is om leerprocessen te stimuleren en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen. Feedback op zelfsturing is hierbij, onder andere, van belang. De leerdoelen die hierbij moeten worden opgesteld dienen realistisch, concreet en specifiek geformuleerd te worden. BKC (bevestigend, kritisch en constructief) feedback kan hierbij leidend zijn (van den Bergh & Ros, 2015).

3.2 Ontwerpcriteria

Door het bestuderen van bovengenoemde voorbeelden zijn een aantal gezamenlijke ontwerpcriteria geformuleerd die richting geven aan het uiteindelijke ontwerp. De belangrijkste data worden schematisch weergegeven waarbij de individuele data en de samenhang tussen beide onderzoeksscholen wordt aangeduid. Deze zijn te lezen in bijlage 7.

Hoofdstuk 4 Ontwerpfase

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de verkregen data beschreven vanuit de vragenlijsten, literatuurstudie en het vooronderzoek. De data wordt gekoppeld aan de deelvragen.

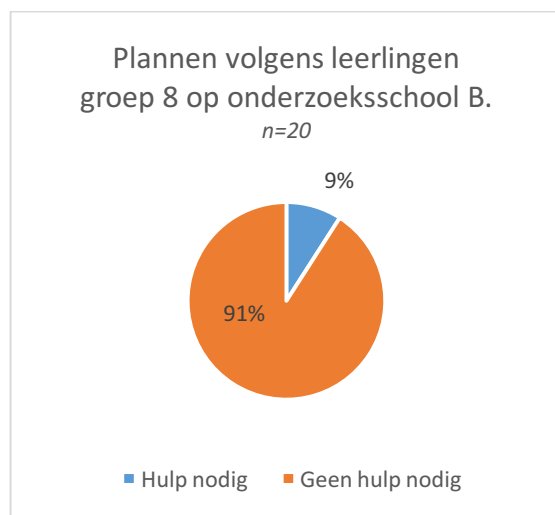
4.2 Data-analyse

4.2.1. Datapresentatie deelvraag 1

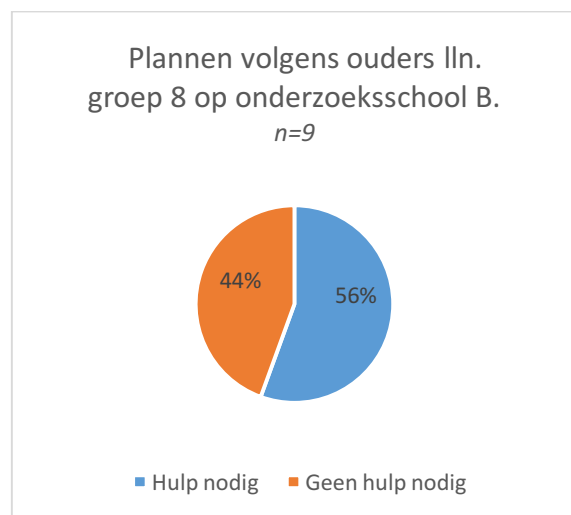
In deze paragraaf wordt getracht antwoord te geven op deelvraag 1. Deze deelvraag is in eerste instantie ontstaan naar aanleiding van het theoretisch kader. Deze deelvraag is echter ook van waarde voor het onderzoek. Het biedt een kans om de eigen situatie kritisch te bekijken en kan mogelijk bijdragen aan veranderingen in dit onderzoek. De codering van onderstaande gegevens zijn te vinden in bijlage 8.

In hoeverre kunnen de leerlingen van groep 8 op onderzoeksschool B. en de brugklasleerlingen op VO-school C. huiswerk plannen?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden heb ik de leerlingen en ouders van groep 8 van onderzoeksschool B., de vragen gesteld: *‘Waar heb je hulp bij nodig?’* en *‘waar heeft uw kind hulp bij nodig?’* (bijlage 19E) Onderstaande grafieken geven de antwoorden weer:

Grafiek 1: Plannen volgens leerlingen gr. 8

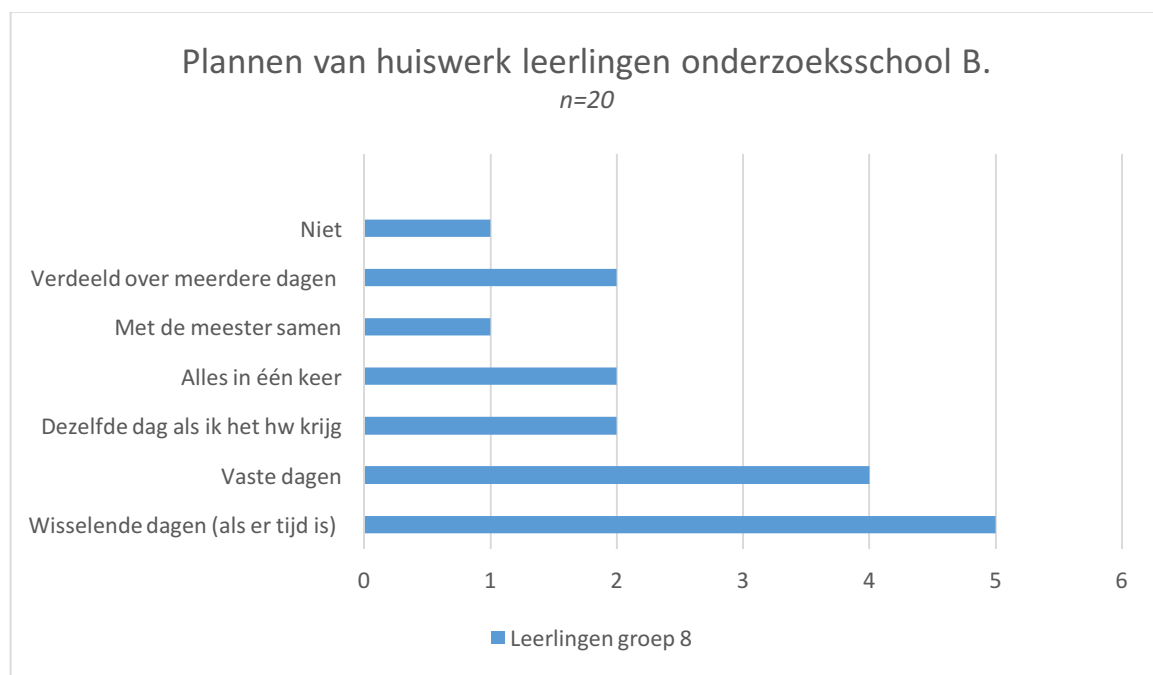

Grafiek 2: Plannen volgens ouders

De resultaten laten zien dat er een groot verschil is tussen de beleving van leerlingen en ouders met betrekking tot het kunnen plannen. 91% van de leerlingen geeft aan geen hulp nodig te hebben omdat zij dit zelfstandig doen.

De meerderheid van de ouders geeft echter aan dat leerlingen wél hulp nodig (56%) hebben. Ouders geven als struikelblok aan dat leerlingen het maken van een planning en zich eraan houden, lastig vinden.

Om meer inzicht te krijgen in de zelfstandigheid van de leerlingen met betrekking tot plannen heb ik een vervolgvraag gesteld: *‘Hoe plan jij je huiswerk?’* (zie bijlage 8). Onderstaande grafiek laat de resultaten zien:

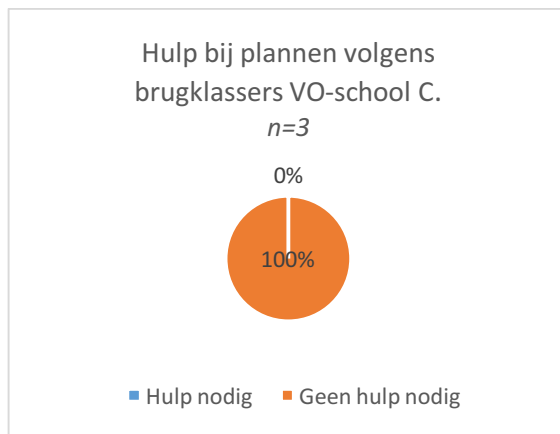

Grafiek 3: Plannen van huiswerk leerlingen onderzoeksschool B.

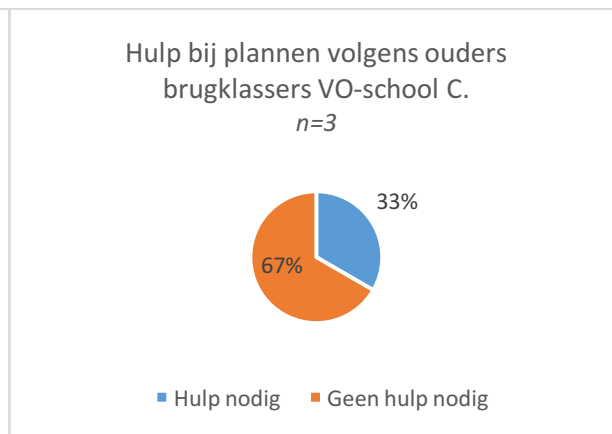
De resultaten laten zien dat leerlingen uiteenlopende manieren hebben om te plannen. Het overgrote deel kiest ervoor om op een vaste dag het huiswerk te maken, met de reden dat ze dan geen sportactiviteit gepland hebben staan. Daarnaast kiest 40% voor wisselende dagen; het huiswerk wordt gemaakt als daar tijd voor is. Het huiswerk maken op wisselende dagen kan gezien worden als niet structureel plannen. Er worden willekeurig momenten gekozen om het huiswerk te maken. Hieruit kan ik concluderen dat de meeste leerlingen het huiswerk niet structureel plannen. Ze bekijken per week het huiswerk en plannen dit nauwelijks in.

Brugklas

Om de overgang van het PO naar het VO vanuit verschillende perspectieven te benaderen heb ik ervoor gekozen om ook brugklassers en de ouders van brugklassers dezelfde vragen te stellen over plannen. Zowel de ervaringen in de brugklas, als het terug kijken naar groep 8 is hierin meegenomen. Hieruit blijkt het volgende;

Grafiek 4: Plannen volgens brugklassers

Grafiek 5: Plannen volgens ouders brugklassers

Uit de gegeven antwoorden kan ik concluderen dat deze brugklassers ervaren dat ze geen moeite hebben met plannen in de brugklas (100%) en dus geen hulp behoeven. Eén van de drie ouders geeft echter aan dat haar dochter toch hulp nodig heeft bij het plannen, maar dat dit voornamelijk in het begin van de brugklas noodzakelijk was. De overgang van het PO naar het VO is op veel vlakken groot. Hierdoor kan de hantering van een planning als moeilijk worden ervaren door beginnende brugklassers. Zowel de ouders als de brugklasleerlingen geven aan dat in groep 8 geen moeite werd ervaren met plannen. Leerlingen planden en maakten het huiswerk zelfstandig.

Conclusie

Naar aanleiding van alle gegevens vanuit de vragenlijsten kan ik concluderen dat ik, door het vergaren van nieuwe informatie, geen eenduidig antwoord kan geven op de deelvraag. De (brugklas)leerlingen ervaren het plannen als gemakkelijk, in tegenstelling tot de ouders.

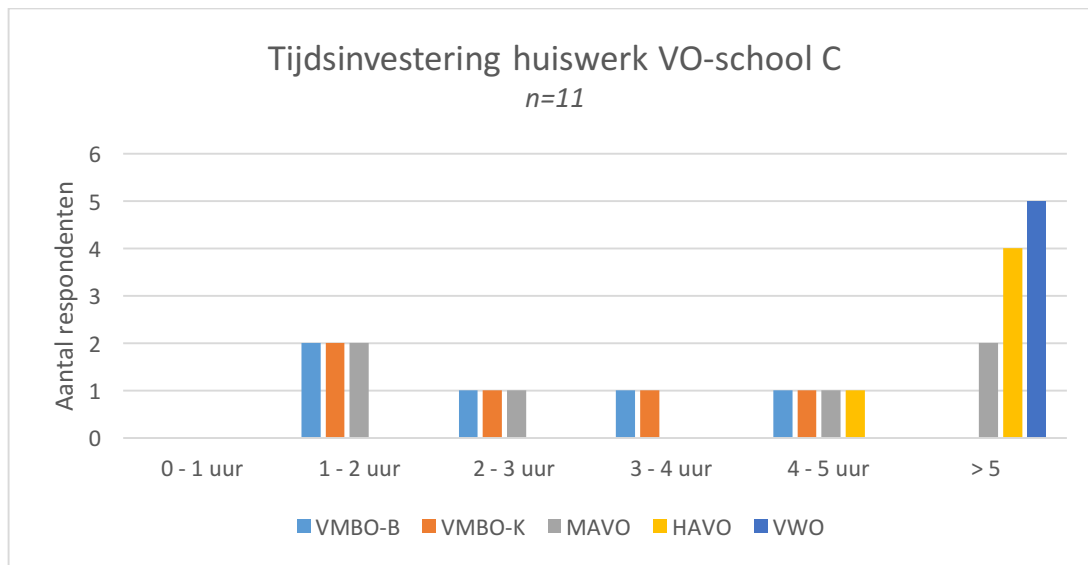
Docenten geven, net zoals de ouders, aan dat leerlingen moeite hebben met plannen waardoor op het voortgezet onderwijs problemen ontstaan (zie behoefteanalyse). De leerlingen maken het huiswerk vrijwel zelfstandig. De wijze waarop ze dit doen is wisselend en uiteenlopend. Ik ben mij er echter van bewust dat deze conclusie beïnvloed kan zijn door het kleine aantal respondenten.

4.2.2. Datapresentatie deelvraag 2

Welke tijdsinvestering, op het gebied van huiswerk, wordt er van de leerlingen verwacht binnen de verschillende niveaus van VO-school C?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik middels de vragenlijsten (zie bijlage 19D) de vraag aan elf VO-docenten gesteld: 'Hoeveel tijd verwacht u dat een leerling, gemiddeld per week, aan huiswerk besteedt binnen deze leerstroom?' De docenten hadden verschillende keuzemogelijkheden.

Deze zijn hieronder te lezen:

Grafiek 6: Tijdsinvestering huiswerk volgens docenten VO-school C

Uit de grafiekgegevens blijkt dat de docenten van vmbo-B, vmbo-K en mavo verdeeld zijn over de hoeveelheid huiswerk dat leerlingen gemiddeld per week krijgen en/of maken. Docenten van havo geven aan dat er gemiddeld 4 uur of meer aan huiswerk moet worden besteed. Docenten van het vwo verwachten veel meer uren aan zelfstudie in de week. Een aantal docenten gaf zelfs aan dat leerlingen zeven tot tien uur per week aan huiswerk moeten besteden. Voor de codering van de grafiek zie bijlage 9.

Conclusie

De docenten van het vwo en de havo van VO-school C geven een eenduidig antwoord; Binnen de leerstroom havo wordt minstens 4-5 uur verwacht, vwo-leerlingen dienen echter meer dan 5 uur in het huiswerk te investeren.

De overige leerstromen (vmbo-k, vmbo-g en mavo) geven geen eenduidig antwoord: de tijd die leerlingen moeten besteden aan huiswerk ligt volgens de docenten ongeveer tussen de 1 en 5 uur.

4.2.4. Datapresentatie deelvraag 3

In deze paragraaf geven Sniekers (2017) en ik antwoord op de onderstaande deelvraag. Er is gekozen om deze deelvraag samen te beantwoorden aan de hand van de literatuurstudie en het vooronderzoek. Er is hiervoor gekozen omdat de uitkomsten, naar aanleiding van hoofdstuk 3 en deelvraag 1 en 2, te weinig afwijken om individueel een plan te schrijven. Het is daarnaast de bedoeling om een gezamenlijk ontwerp te schrijven. Naar aanleiding van het theoretisch kader en de literatuurstudie beschrijven wij de uitkomsten die van belang zijn voor het uiteindelijke ontwerp.

Hoe kunnen de leerkrachten van groep 8, op beide onderzoeksscholen, de leerlingen begeleiden bij het ontwikkelen van de vaardigheden die nodig zijn bij het maken van huiswerk?

Na de verdiepte literatuurstudie in hoofdstuk 3.1.5. kiezen mede-onderzoeker Sniekers (2017) en ik ervoor om de theorie van Dawson en Guare (2011) te gebruiken bij de beantwoording van deze deelvraag. Het leren plannen kan worden versterkt door inzicht te krijgen in sterke en minder sterke executieve vaardigheden van de leerling (Verstraete & Nijman, 2016). Het maken van een stappenplan kan bijdragen om deze executieve vaardigheden te versterken en ondersteunen. Stapsgewijs worden, volgens Dawson & Guare (2011) de vaardigheden die nodig zijn bij het maken van huiswerk hierdoor aangeleerd. Op basis van de studie omtrent executieve functies (Dawson & Guare, 2011), omschrijft dit stappenplan stapsgewijs wat de leerkracht samen met de leerlingen kan doen (zie bijlage 10). Hierbij is het van belang dat het doel van het huiswerk wordt bepaald en mogelijke obstakels worden opgelost voordat er wordt gestart.

Vervolgens kan er een (individuele) dagelijkse of wekelijkse planning worden ingevuld. Wij hebben ervoor gekozen om naar aanleiding van de dagelijkse huiswerkplanner (zie bijlage 11) van Dawson & Guare (2011) een wekelijkse planning te maken.

Zo kan er, naar onze mening, kritischer feedback worden gegeven door de leerkracht. Deze huiswerkplanner kan één á twee keer per week besproken worden. Het is aan de leerkracht wanneer en hoe vaak hij/zij dit doet. Vragen die de leerkracht hierbij kan stellen zijn bijvoorbeeld; 'Heb je de taken die je je vorige week had voorgenomen, voltooid?' En 'Ben je tevreden over de hoeveelheid inspanning en tijd, die de taken hebben gekost?' (Sniekers, 2017, pp 29-30)

Individuele begeleiding

De leerkracht kan individuele begeleiding bieden als leerlingen aangeven moeite te ervaren met het invullen of hanteren van een huiswerkplan. van den Bergh & Ros (2015) beschrijven dat feedback effectief is als het antwoord geeft op de volgende drie vragen van de leerling:

1. Waar werk ik naar toe?
2. Hoe doe ik het tot nu toe?
3. Hoe nu verder?

Hierbij is het van belang dat de leerkracht bevestigend, kritisch en constructief is in de bespreking van deze vragen. De leerkrachtvaardigheden die nodig zijn voor een gesprek met een coachende functie. Deze vaardigheden kunnen bijdragen om als leerkracht kritisch te kijken naar zijn/haar eigen vaardigheden, wat van invloed kan zijn op een gesprek, zie bijlage 12.

Daarnaast kan er, met de leerling, gekeken worden naar een planning en dit kan eventueel, gezamenlijk worden ingevuld. Met als doel dat de leerling uiteindelijk een planning zelf kan invullen en uitvoeren (Sniekers ,2017, pp 29-30).

Ontwerpcriteria:

- Gebruik van een stappenplan en weekplanner (Dawson & Guare, 2011)
- Individuele begeleiding bieden (indien nodig).
- Leerkrachtvaardigheden kritisch bekijken voorafgaand aan een gesprek (Kayser, 2010).

4.2.5. Data-analyse deelvraag 4

Op welke wijze kan huiswerk in groep 8, op onderzoeksschool B., gedifferentieerd aangeboden worden?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik de verkregen informatie; uit vragenlijsten en het vooronderzoek, gebruikt. Aan docenten van VO-school C. is de volgende vraag gesteld; *‘Hoeveel tijd moet, volgens u, een kind in groep 8 gemiddeld per week aan huiswerk besteden om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom?’* (bijlage 19D).

De antwoorden zijn hieronder weergegeven:

	0-0,5 uur	0,5-1 uur	1-1,5 uur	1,5-2 uur	>2 uur
Vmbo-B	1	2	1	1	0
Vmbo-K	1	2	1	1	0
Mavo	0	4	0	2	0
Havo	1	1	1	1	1
Vwo	2	1	0	2	0

Tabel 9: Tijdsinvestering van leerlingen groep 8 volgens docenten VO-school C.

De gearceerde gebieden zijn de antwoordmogelijkheden die het vaakst zijn gegeven. Het overgrote deel van de docenten van VO-school C. geven het volgende aan:

Vmbo-B: 0,5/1 uur Havo: geen meerderheid
Vmbo-K: 0,5/1 uur Vwo: 0/0,5 en 1,5/2 uur.
Mavo: 0,5/1 uur

Naast de antwoorden uit bovenstaande gegevens werd er door meerdere respondenten in hoofdstuk 3.1.1. aangegeven dat huiswerk, in de gewenste situatie, niveau gebonden en/of maatwerk moet bevatten (bijlage 3).

Docenten hebben, naast de hoeveelheid uren, een advies gegeven over de frequentie van het huiswerk, voor leerlingen van groep 8, om een goede aansluiting te krijgen binnen de leerstromen.

De volgende vraag is gesteld:

‘Hoe vaak zou, volgens u, een kind in groep 8 huiswerk per week moeten krijgen om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom?’ (bijlage 19D)

	1 keer	2 keer	3 keer	Anders namelijk;	
VMBO-B	0	3	1	1	“Elke dag een klein taakje; bijv. iets maken, leren of meenemen”
VMBO-K	0	3	1	1	“Elke dag een klein taakje; bijv. iets maken, leren of meenemen”
MAVO	0	2	3	1	“Elke dag een klein taakje; bijv. iets maken, leren of meenemen”
HAVO	0	1	2	2	- “Elke dag” - “Liefst elke dag een kleine hoeveelheid, zodat ze eraan wennen elke dag hw te maken/leren”
VWO	0	1	3	1	“Liefst elke dag een kleine hoeveelheid, zodat ze eraan wennen elke dag hw te maken/leren”

Tabel 10: Frequentie huiswerk leerlingen groep 8 volgens docenten VO-school C.

In dit onderzoek is, door meerdere respondenten, in hoofdstuk 3.1.1. duidelijk aangegeven dat het huiswerk in de gewenste situatie moeilijker, meer en niveau gebonden mag zijn. Hierbij mag er huiswerk gegeven worden voor zowel de ‘zwakke’ leerlingen als de ‘plus’ leerlingen. Tevens wordt huiswerk op maat genoemd gericht op het uitstroomperspectief.

Eén respondent omschrijft duidelijk hoe hij het huiswerk zou vormgeven, namelijk: Moeilijker huiswerk kan voornamelijk vormgegeven worden door de stof uitdagender te maken.

Dit kan door middel van verrijkend lesmateriaal aan te bieden, zoals materiaal wat wordt aangeboden in de brugklas (denk hierbij aan wiskunde, techniek enz.).

Lesmateriaal waarbij de leerlingen moeten onderzoeken wat ze moeten doen en hoe ze dit moeten doen is vooral voor leerlingen van havo en vwo nodig om de overstap naar het VO te verkleinen.

De uitkomsten van bovenstaande de vragen worden samen de data uit het vooronderzoek meegenomen in het ontwerp. We kiezen voor een tijdsschema omdat dit, volgens ons, werkbaar en overzichtelijk is.

Ontwerpcriteria:

- Het gewenste aantal uren huiswerk:

Vmbo-B: 0,5/1 uur

Havo: geen meerderheid

Vmbo-K: 0,5/1 uur

Vwo: 0/0,5 en 1,5/2 uur.

Mavo: 0,5/1 uur

- Frequentie van de hoeveelheid huiswerk:

Vmbo-B en K: 2x

Havo: 3x of anders.

Mavo: 3x

Vwo: 3x

- Niveau gebonden huiswerk.

Hoofdstuk 5: Evaluatiefase

5.1 Ontwerp eerste prototype

Inleiding:

De antwoorden op bovenstaande deelvragen zijn van belang geweest voor dit eerste ontwerp. De daarbij behorende ontwerpcriteria vormen, samen met de dataverzameling uit hoofdstuk 3, de basis voor het eerste gezamenlijke ontwerp (zie bijlage 14). In deze eerste opzet komen voornamelijk de begrippen *plannen*, *differentiatie* en *begeleiding* aan bod. Leerkrachten moeten in staat zijn om, na het lezen van dit format, direct aan de slag te kunnen met de begeleiding van leerlingen en het differentiëren van het huiswerk. Er is voor gekozen om één ontwerp te maken voor beide onderzoeksscholen omdat de ontwerpcriteria en de analyse van de resultaten overeenkomen. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om, waar mogelijk, ingezet te kunnen worden op meerdere basisscholen.

Feedback:

Critical Friend C., van de master EN opleiding heeft feedback gegeven naar aanleiding van het eerste ontwerp (zie bijlage 15). Zij is gekozen omdat zij werkzaam is binnen een andere stichting. Zo wordt dit ontwerp vanuit een ander perspectief bekeken. Daarnaast is ons streven om een ontwerp te creëren die voor iedereen toegankelijk is. Zij kan, volgens ons, hierbij helpen.

De volgende punten zijn hieruit voortgekomen:

- “De begeleiding kan in drie stappen worden onderverdeeld: *Voor bespreken, tussenevaluatie en eindevaluatie*.
- Starten met een vaste structuur, daarna wisseling in dagen mogelijk.
- Het is niet duidelijk waar de tijd vandaan komt die geschreven is in het tijdsschema.
- Bepaal of het huiswerk eerst door de leerlingen wordt bekeken of klassikaal wordt besproken voordat ze het formulier moeten invullen.
- De vragen voor een individueel gesprek kunnen als tussenevaluatie dienen” (Sniekers, 2017, pp 33).

5.2 Ontwerp tweede prototype

Inleiding

Met de feedback van Critical Friend C. hebben we het ontwerp aangepast tot een nieuw (tweede) ontwerp. Het ontwerp is compleet anders weergegeven, om het zo duidelijk mogelijk voor leerkrachten te maken. Het is compacter, overzichtelijker en duidelijker (zie bijlage 16).

Dit nieuwe ontwerp wordt door een kleine groep betrokkenen (ouders, leerkrachten en docenten van beide VO-scholen) bekeken en van feedback voorzien.

Zij zijn de personen die met dit ontwerp te maken krijgen en zij hebben ons geholpen tijdens dit ontwerpproces. Op deze wijze voldoen wij aan de triangulatie, aangezien het ontwerp vanuit verschillende perspectieven wordt bekeken.

Feedback

- “Overgang tussen vaste dagen en wisselende dagen huiswerk geleidelijk laten verlopen.
- Ouders betrekken bij het huiswerk, middels een mogelijke controle.
- Van een weekplanner misschien over gaan naar een agenda gedurende groep 8.
- Huiswerk markeren dat voltooid is.
- Gebruik maken van afkortingen.
- Eerder in het jaar beginnen met wisselende dagen.
- Zorg dat de komst van ouders niet vrijblijvend is”. (bijlage 17)

(Sniekers, 2017, p 34)

5.3 Definitief ontwerp

Naar aanleiding van alle verzamelde feedback is in bijlage 18 het definitieve ontwerp te lezen. Er zijn nog wat kleine aanpassingen gedaan om zo goed mogelijk aan te sluiten bij het voortgezet onderwijs. De daadwerkelijke uitvoering van dit ontwerp is echter niet meegenomen in dit onderzoek. In het volgende hoofdstuk wordt de keuze hiervan uitgelegd.

Hoofdstuk 6: Conclusie

Dit gehele onderzoek is door intensieve samenwerking geschreven. De conclusie is geschreven aan de hand van alle dataverzameling van beide onderzoeken. Hieronder volgt de gezamenlijk opgestelde conclusie.

“Op welke manier kunnen leerkrachten, op twee verschillende reguliere basisscholen, huiswerk vormgeven voor leerlingen van groep 8, om beter aan te sluiten bij de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs?”

Huiswerk zorgt ervoor dat leerlingen de leerstof beter onthouden en begrijpen, doordat ze hun kennis en vaardigheden verfijnen en uitbreiden (Marzano, 2007). Uit onderzoek is gebleken dat het wenselijk is om huiswerk te differentiëren. Scholen zoeken, volgens Vanspauwen (2000) naar mogelijkheden om dit te doen. Ons ontwerp biedt de mogelijkheid om dit stapsgewijs uit te voeren. Het huidige huiswerkbeleid voldoet niet om de overgang van het PO naar het VO soepel te laten verlopen. Deze handleiding geeft echter structuur en duidelijkheid aan de leerkrachten, omdat er eenduidige afspraken zijn gemaakt om beter op elkaar aan te kunnen sluiten.

De samenwerkingsdriehoek leerkracht – leerling – ouder is hierbij van groot belang geweest. Deze driehoek hebben wij echter uitgebreid, aangezien docenten van het VO ook van waarde zijn binnen deze samenwerking; om zo aan te sluiten bij de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs. Na raadpleging van docenten van VO-scholen C. en W. kunnen wij concluderen dat er verschillen zitten in de verwachte tijdsinvestering van leerlingen binnen de verschillende leerstromen. Bouwman (2014) benoemt dat er, om te differentiëren, aanpassingen gedaan kunnen worden op het gebied van tijd, aanbod, te bereiken doelen en het verwerkingsproces. Deze inzichten hebben ons doen inzien dat wij op deze gebieden kunnen differentiëren. Dit is dan ook meegenomen in het definitieve ontwerp.

Daarnaast is het, volgens Dawson & Guare (2011), van belang dat leerlingen worden begeleid bij het leren plannen en maken van huiswerk. De theorie van Dawson & Guare (2011) werd in dit onderzoek gehanteerd omdat bij deze methode de focus ligt op de executieve vaardigheden die leerlingen moeten ontwikkelen. Deze begeleiding biedt steun aan het ontwikkelen en vormgeven van deze vaardigheden en dus bij de ontwikkeling van het leren plannen bij leerlingen. Dit is de reden dat wij dit hebben meegenomen in ons ontwerp.

Er is bewust voor gekozen om de handleiding niet uit te proberen. Het is niet wenselijk omdat op dit moment het einde van het schooljaar nadert. Leerkrachten zijn druk bezig met de afronding van groep 8 en de daar bijbehorende zaken. Daarnaast is de handleiding zo geschreven dat leerkrachten deze kunnen inzetten vanaf het begin van een nieuw schooljaar. Zo kunnen de leerlingen het leerproces

stap voor stap doorlopen. De resultaten en de werking van de handleiding geven aanleiding voor een vervolgonderzoek.

De feedback die wij echter hebben ontvangen van de verschillende betrokken groepen, is positief. Bij de implementatie van de handleiding is het wel van belang om nauw contact te blijven houden met alle betrokkenen en de hantering van de handleiding met een kritische blik te blijven bestuderen. Om ondersteuning te kunnen bieden is het plannen van een bijeenkomst wenselijk. Leerkrachten kunnen tijdens deze bijeenkomst ondersteuning krijgen om de handleiding adequaat te kunnen uitvoeren. Dit vraagt van mij, als onderzoeker, en van de leerkrachten open- en eerlijkheid om eventuele vragen en/of moeilijkheden op te lossen” (Sniekers, 2017, p 35).

Hoofdstuk 7: Discussie

Toch zijn wij ook kritisch op de onderzoeksresultaten en het onderzoeksproces. Achteraf hadden wij het opstellen van de vragen uit de vragenlijsten kritischer moeten vormgeven.

Achteraf was er een discrepantie zichtbaar in dezelfde soort vraag voor verschillende betrokkenen, hetgeen het analyseren bemoeilijkte. De kans bestaat dat wij hierdoor niet alle juiste informatie hebben kunnen verzamelen. Het analyseren van de data zorgde bij ons voor veel vragen. Wij hebben hierin, soms in samenspraak met respondenten, keuzes gemaakt. Dit kan van invloed zijn geweest op de uiteindelijke resultaten. De grote reikwijdte van respondenten kan echter ook hebben gezorgd voor minder diepgang. Toch zijn wij trots op de respons van alle respondenten en de samenwerking die hierdoor tussen het PO en VO is ontstaan. Daarnaast blijft het voor ons de vraag of pubers kunnen plannen; en dus wel toe zijn aan het maken en plannen van huiswerk. Uit ons onderzoek, naar aanleiding van de literatuurstudie en de gegevens van de respondenten, is er namelijk geen eenduidig antwoord te formuleren. Wij zijn er ons dan ook van bewust dat dit product niet te generaliseren is. Alle leerkrachten, scholen en stichtingen zijn anders en hebben dus een andere kijk op huiswerk. Wij denken dat dit product voor vele scholen als basis, uitgangspunt of onderlegger te hanteren is.

De samenwerking tussen ons (Sniekers & Groot) verliep boven verwachting. Aan het begin van het onderzoek ken je elkaars kwaliteiten en valkuilen niet, wat het proces positief of negatief kan beïnvloeden. Echter werd de inzet van beide onderzoekers beloond: respondenten toonden interesse en dachten met ons mee, leerkrachten zijn enthousiast en het heeft een mooi product opgeleverd. Dit komt mede door de kritische blik die we beiden, vanuit verschillende perspectieven, konden werpen op elkaars geschreven onderzoek. Het continue terugblikken, bespreken en aanpassen zorgde voor een afwisseling in motivatie, energie, maar ook in werkbaarheid. We zijn trots op het resultaat, ondanks dat het uitvoeren en gebruiken van het uiteindelijke product nog moet komen.

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen voor onderzoeksschool B.

1. Het is wenselijk om een huiswerkbeleid op de basisschool te hanteren. Hierin kunnen afspraken gemaakt worden over de verschillende facetten van huiswerk. De handleiding biedt hierin een ondersteuning voor leerkrachten. Andere groepen in de basisschool kunnen worden meegenomen in dit huiswerkbeleid om de overgang van het PO naar het VO nog meer te verkleinen.
2. Het is wenselijk als de basisschool en het voortgezet onderwijs in contact komen omtrent dit thema. Er is meer aandacht nodig voor de overgang van het PO naar het VO. Leerkrachten en docenten kunnen elkaar hierin ondersteunen, helpen en/of feedback geven over de begeleiding van leerlingen richting het voortgezet onderwijs.

Literatuurlijst

Berg, E. van den & Kouwenhoven, W. (2008) Ontwerponderzoek in vogelvlucht. Tijdschrift voor lerarenopleiders, themanummer: Onderzoek; p. 20

Bergh, L. van den & Ros, A. (2015) *Begeleiden bij actief leren*. Uitgeverij Coutinho, Bussum

Blikmans, G. & Berg, E. van den (2013) *Open opdrachten in het studiehuis: bouwstenen voor een didactiek voor metacognitieve vaardigheden*. Geraadpleegd in: tijdschrift voor Lerarenopleiders 34(3)

Boekaerts, M. & Simons, P.R.J. (1995). *Leren en instructie: Psychologie van de leerling en het leerproces*. Assen: Van Gorcum.

Bouwman, A. (2014) Differentiëren is te leren! CPS, Amersfoort. Geraadpleegd op: <http://www.slo.nl/primair/themas/jongekind/lexicon/Differentiatie/>

Carstens, N. (2016). #Onderwijsvraag 10: waarom geven we huiswerk?
Opgehaald van Operation Education:
<https://operation.education/onderwijsvraag-10-waarom-geven-we-huiswerk/>

Crone, E. (2011). Het puberende brein: over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie. Prometheus.

Crone, E. (2004). Het brein in ontwikkeling: consequenties voor zelfregulatie. *Neuropsaxis*, 8, 118-123.

Conradi, R. (2013) De effectiviteit van huiswerk. Geraadpleegd op: <http://www.onderwijsvanmorgen.nl/de-effectiviteit-van-huiswerk/>

Cooper-Kahn, J., & Foster, M. (2014). *Executieve functies versterken op school: een praktische gids voor leerkrachten*. S. Nak (Ed.). Hogrefe.

Cooper, H., Robinson, J.C., Patall, E.A. (1987-2003) *Does Homework improve academic achievement? A synthesis of research*. American Educational Research Association

Cooper, H., Valentine, J.C. (2001) *Using research to answer practical questions about homework*. *Education Psychologist* 36 (3): 11

Deprez, J. (2011). *Opvattingen over onderwijs en huiswerk* (Masterproef). Pedagogische wetenschappen, Universiteit Gent

Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs., CINOP, Centrum voor Innovatie van Opleidingen., & Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs. (2014). *Internationalisering in het onderwijs in Nederland*. Den Haag: Nuffic.

Geessinck, N. (2014) *Huiswerk maken begint met leren plannen*. Geraadpleegd op: <http://www.thuisinonderwijs.nl/huiswerk-maken-begint-met-leren-plannen/>

Grol, M., van Atteveld, N. & van Aalderen-Smeets, S. (2013) *Understanding adolescence as a period of social-affective engagement and goal flexibility*
Geraadpleegd via: <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/hersenscans-laten-zien-dat-pubers-niet-zelfstandig-kunnen-werken>

- Harinck, J.H., & Harinck, F. (2010) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Maklu, Antwerpen.
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.
- Hulst, D. (2015) *Het betere werken!: de schakel tussen gedrag, vaardigheden en resultaat*. Uitgeverij Spectrum, Houten
- Kaplan, A. (2008) *Clarifying metacognition, self-regulation, and self-regulated learning: whats the purpose?* Springer Science+Business Media, LLC
- Kerpel, A. (2014). *Differentiatie*.
Geraadpleegd op 01-03-2017, van <http://wij-leren.nl/differentiatie-uitleg.php>
- Kerpel, A. (2014). *Ouderbetrokkenheid*.
Geraadpleegd op 15-02-2017, van <http://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-artikel.php>
- Kerpel, A. (2015). *Coachen van kinderen en adolescenten met zwakke executieve functies*.
Geraadpleegd op 01-03-2017, van <http://wij-leren.nl/coachen-executieve-functies.php>
- Kirschner, P. (2016) *Huiswerk: Ja, Nee, Waarom, Hoeveel, Hoe?* Geraadpleegd via: <https://onderzoekonderwijs.net/2016/01/24/huiswerk-ja-nee-waarom-hoeveel-hoe/>
- Kostons, D., Donker, A.S. & Opdenakker, M.-C. (2014) *Zelfgestuurd leren in de onderwijspraktijk. Een kennisbasis voor effectieve strategie-instructie*. Rijksuniversiteit Groningen. NRO-PPO project
- Laevers, F. (1998) *Zelfsturing of levenskunst*. Kleuters en ik, jg. 16, nr. 2
- Lange, Schuman & Montesano Montessori (2011) *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Garant, Apeldoorn
- Lee, J. F., & Pruitt, K. W. (1979). *Homework assignments: Class games or teaching tools?* Clearing House, 53, 31–35.
- Loots, G. (2006) *De berengroepen leren leren door spel en beweging*. Uitgeverij Acco, Leuven
- Marzano, R. J. (2007). *The art and science of teaching: a comprehensive framework for effective instruction*. Alexandria, Verenigde Staten: ASCD.
- Marzano, R. & Miedema, W. (2007). *Leren in vijf dimensies. Moderne didactiek voor het voortgezet onderwijs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Mooij, T. (2004). *Naar verantwoorde zelfregulatie in opvoeding, onderwijs en diagnostiek*. In: H. Baartman, D. de Graas, R. de Groot & T. Zandberg (Eds). *Wie maakt de dienst uit? Macht en onmacht in hulpverlening en opvoeding* (pp. 187-198).
- Nationale onderwijsgids. *Wat is basisonderwijs?* (2017). Groningen: Nationale Media B.V.
Geraadpleegd op 01-03-2017:
<https://www.nationaleonderwijsgids.nl/basisonderwijs/paginas/wat-is-basisonderwijs.html>
- Opgenhaffen, T. (2015) *Leren. Hoe? Zo!* Uitgeverij Lannoo nv, Tielt

Pintrich, P. R. (2000). Issues in self-regulation theory and research. *Journal of Mind and Behavior*, 21(1-2), 213-219.

Prinsen, H., & Terpstra, K. J. (2009). *Pubers van Nu!: Praktijkboek voor iedereen die met pubers werkt*. Bohn Stafleu van Loghum.

Reezigt, G.J. (1999) *Differentiatie in het onderwijs*. Geraadpleegd in: Onderwijskundig Lexicon, Editie III. Samson, Alphen aan de Rijn
Rijksoverheid. *Voortgezet onderwijs* (2017). Geraadpleegd op 01-03-2017:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs>

Sanders, L. (1995) *Helpen met huiswerk; huiswerkbegeleiding in basisvorming en bovenbouw*. Uitgeverij Intro, Baarn

Schoolgids onderzoeksschool B. (2016/2017), Maasbracht

Simons, R. J., & Zuylen, J.G.G. (1995). *Van zelfstandig werken naar zelfverantwoordelijk leren*. Studiehuisreeks, 4, 7-20. Verkregen via
<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/7008/5817.pdf?sequence=2>

Theodore, L.A. (2017) PhD: *Handbook of evidence-based interventions for children and adolescents*

Vanspauwen, P. (2000). *Huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid*. Garant uitgevers, Antwerpen

Verstraete, I. & Nijman, K. (2016) *Handboek leren voor het voortgezet onderwijs – 5 krachtige leerprincipes vertaald naar de praktijk*. Uitgeverij Pica, Huizen.

Verstraete, I. (2013) *Schoolse vaardigheden in kaart*. Samenwerkingsverband VO Zuid-Kennemerland.

Wulp, D. van der (2014). *Ga je je huiswerk ook echt maken*.
Geraadpleegd op 08-02-2017, van <http://wij-leren.nl/motiveren-huiswerk.php>

Bijlagen

Bijlage 1: Samenwerking Sniekers (2017)

Bijlage 2: Verantwoording vragen op de vragenlijsten.

In deze bijlage is de verantwoording van de vragen schematisch weergegeven. Het doel van de vragen, de vraag zelf en de gevraagde respondenten zijn hierin toegevoegd.

Hoofdstuk	Vraag	Doel	Respondenten
3.1.1. Huidige situatie	Wat vind/vond je/u van het niveau van het huiswerk? Wat vind/vond je/u van de hoeveelheid huiswerk?	Om te achterhalen of het huiswerk voorziet in de onderwijsbehoefte van de leerling m.b.t. het niveau en de hoeveelheid	- Leerlingen groep 8 - Ouders van leerlingen gr.8 - Brugklassers - Ouders van brugklassers.
3.1.1. Gewenste situatie	Omdat er zo veel verschillende respondenten bevraagd zijn betreffende de gewenste situatie, hebben we voor elke respondent een passende vraag geformuleerd. Deze vragen komen echter wel overeen met onderstaande vragen. - Zijn er volgens jou/u verbeterpunten met betrekking tot het huiswerk? - En wat kan de leerkracht in groep 8 verbeteren of veranderen? De specifieke vragen zijn hieronder apart beschreven. Zie tabel X.	Om de behoefte van de respondenten te achterhalen hebben we specifiek gevraagd naar verbeterpunten.	- Leerlingen groep 8 - Ouders van leerlingen gr.8 - Brugklassers - Ouders van brugklassers. - Leerkrachten groep 8 - Docenten VO
3.1.3. Good practice	- Hebben jullie praktijkvoorbeelden/inspirerende ideeën met betrekking tot huiswerk in relatie tot het onderzoek? - Is er een huiswerkbeleid aanwezig?	'Goede' voorbeelden verzamelen. Inspirerende ideeën opdoen.	- Leerkrachten van groep 8 van andere basisscholen binnen de stichting.
3.1.4. Raadpleging deskundigen	Wat is jullie mening betreffende het onderwerp huiswerk en de mogelijke differentiatie?	Input krijgen vanuit de deskundigen. De eventuele oplossingen zouden kunnen bijdragen aan de ontwerpcriteria.	L. Keuvelaar – van den Bergh Mevrouw X.
4.2.1. Deelvraag 1	- Waar heb je hulp bij nodig? (13) - Waar heeft uw kind hulp bij nodig? (12,11bk) - Hoe plan je het huiswerk? (10)	Antwoord krijgen op deelvraag 1: achterhalen hoeveel procent van de leerlingen in groep 8 moeite heeft met plannen. Gezien vanuit meerdere perspectieven. Om inzicht te krijgen in hoe ze huiswerk plannen.	- Leerlingen groep 8 - Ouders van leerlingen gr.8 - Brugklassers - Ouders van brugklassers.
4.2.2. Deelvraag 2	Hoeveel tijd verwacht u dat een leerling gemiddeld per week aan huiswerk besteedt, binnen deze leerstroom?	De tijdsinvestering van huiswerk per leerstroom achterhalen.	- Docenten VO-school W/C

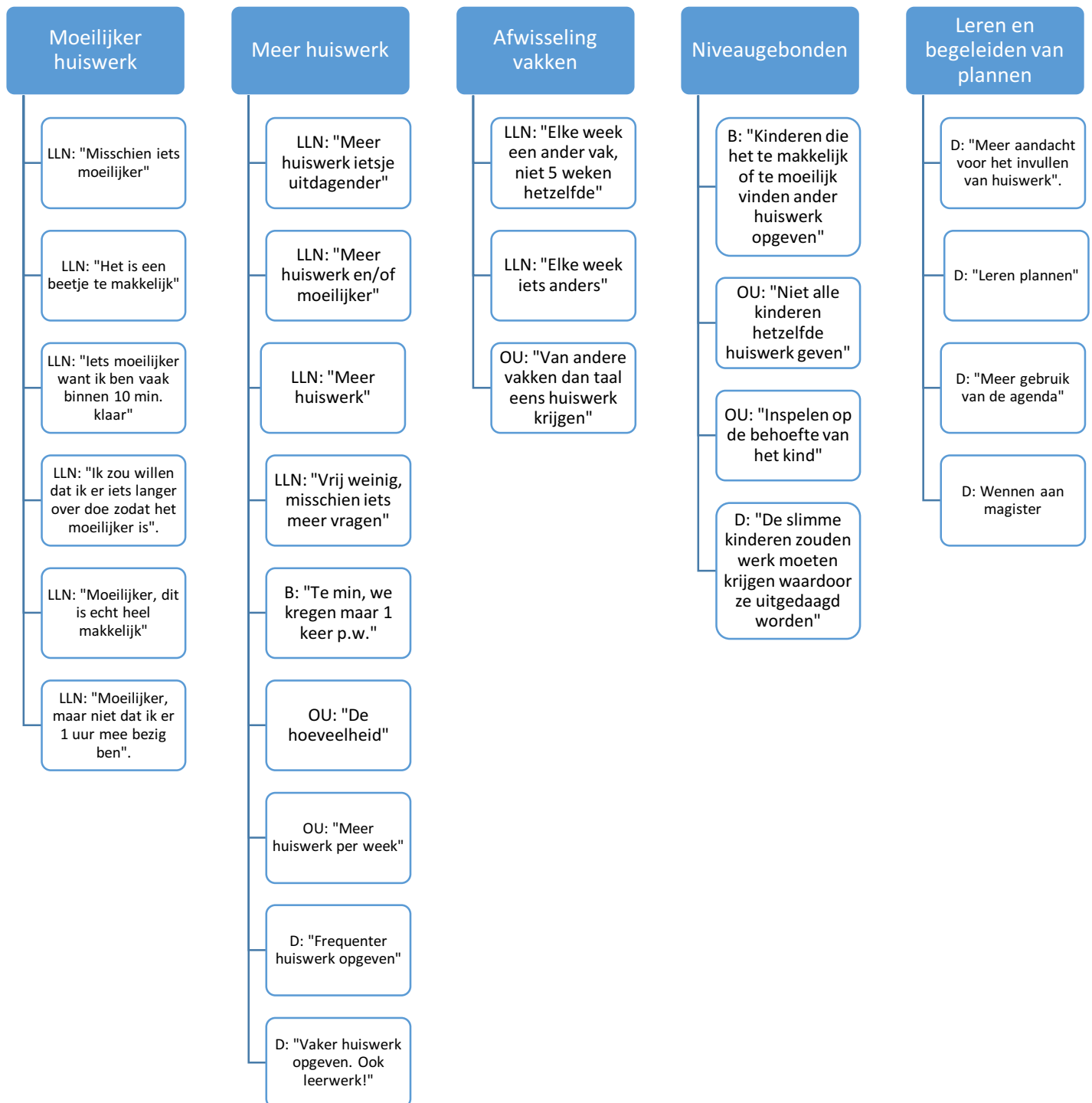
4.2.4. Deelvraag 4	- Hoeveel tijd moet, volgens u, een kind in groep 8 gemiddeld per week aan huiswerk besteden om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom? - Hoe vaak zou, volgens u, een kind in groep 8 huiswerk per week moeten krijgen om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom?	Achterhalen welke mogelijkheden er zijn m.b.t. differentiatie in tijd en frequentie, gezien vanuit de verschillende leerstromen binnen het VO.	- Docenten VO-school W/C
-----------------------	---	--	--------------------------

Gewenste situatie

<i>Leerlingen groep 8</i>	1) <i>Wat zou je willen verbeteren en/of veranderen aan het huiswerk dat je krijgt? (20)</i> 2) <i>Wat zou jouw leerkracht kunnen verbeteren of veranderen? (21)</i>
<i>Ouders van leerlingen groep 8</i>	1) <i>Zijn er volgens u verbeterpunten met betrekking tot de inhoud van het huiswerk? (19)</i> 2) <i>Wat zou uw kind helpen om zich voor te bereiden op het voortgezet onderwijs? (20)</i> 3) <i>Wat zou de leerkracht kunnen verbeteren of veranderen? (21)</i>
<i>Brugklassers</i>	1) <i>Had je iets willen veranderen aan het huiswerk van vorig jaar? (19)</i> 2) <i>Wat had jouw leerkracht kunnen verbeteren of veranderen? (22)</i>
<i>Ouders van brugklassers</i>	1) <i>Zijn er volgens u verbeterpunten met betrekking tot de inhoud van het huiswerk? (18)</i> 2) <i>Wat zou uw kind geholpen hebben om zich voor te bereiden op het voortgezet onderwijs? (20)</i> 3) <i>Wat had de leerkracht volgens u kunnen verbeteren of veranderen? (21)</i>
<i>Leerkrachten groep 8 onderzoeksschool L/B</i>	1) <i>Wat zou er volgens u op de basisschool veranderd kunnen worden met betrekking tot het van huiswerk. (18)</i>
<i>Docenten VO-school W/C</i>	1) <i>Wat zou er volgens u op de basisschool veranderd kunnen worden met betrekking tot het geven van huiswerk? (14)</i>

Bijlage 3: Codering gewenste situatie

In onderstaande analyse heb ik de gegevens vanuit de vragenlijsten gecodeerd in een *codeboom* (Boeije, 2005). Alle antwoorden zijn onderverdeeld in een aantal kopjes. Deze kopjes zijn gebruikt in het schema waarin de gewenste situatie is beschreven.

Afkortingen:

LLN: Leerlingen groep 8

OU: Ouders van leerlingen groep 8

B: Brugklassers

D: Docenten VO

Bijlage 4: Interview P.

M: Wat versta jij onder huiswerk?

P: Iets wat ze thuis moeten doen en niet op school. Ze moeten leren om na schooltijd tijd te spenderen aan school. Om te wennen. Huiswerk moet niet alleen maar herhaling zijn, maar het zelfstandig onderzoeken hoe ze dingen moeten maken en uitvoeren is ook belangrijk.

M: Hoe geef jij dit dan vorm?

P: Ik vertel niet precies wat de opdrachten zijn. Ik geef tips en adviezen hoe ze het moeten maken. Vaak in de vorm van YouTube-filmpjes. De vaardigheid om dingen te kunnen opzoeken moet geoefend worden. Ze moeten wennen om moeite te doen voor huiswerk.

M: Wat voor functie heeft huiswerk volgens jou?

P: Voor de plusgroep (DHH) een onderzoekende functie. Voor de rest verrijkend.

M: Hoeveel huiswerk geef jij de leerlingen mee?

P: De plusgroep krijgt van maandag tot vrijdag de tijd voor hun huiswerk. De rest heeft van maandag tot maandag de tijd. Ze krijgen 1x per week huiswerk op. Maandags wordt het oude huiswerk besproken.

M: Op welke manier wordt dit huiswerk dan besproken?

P: Huiswerk wordt wisselend nagekeken. Voornamelijk klassikaal. Ze moeten het huiswerk van elkaar nakijken; uitleggen wat fout was en ze vergelijken de gegeven antwoorden. Ik gebruik het liefst coöperatieve werkvormen. Het laten praten over antwoorden; discussiëren als iets niet overeenkomt.

M: Controleer jij ook of het huiswerk door iedereen is gemaakt?

P: Ja, als ze het niet hebben gemaakt krijgen ze extra huiswerk mee.

M: Je geeft aan dat je gedifferentieerd huiswerk meegeeft. Waarom heb je hiervoor gekozen? Wat is de achterliggende gedachte?

P: De stof van het normale huiswerk is te makkelijk voor de DHH kinderen. Deze leerlingen geef ik een maatschappelijk thema op. Hierbij moeten ze onderzoeken in plaats van herhalen. Sinds ik ben begonnen met DHH geef ik leerlingen extra huiswerk mee; ze moesten dingen opzoeken, onderzoeken. Daarnaast krijgen ze ook korter de tijd om het huiswerk in te plannen. Leerlingen vragen zelf waarom ze bepaald huiswerk moeten maken en wat het nut hiervan is. Dit leg ik ze dan uit.

M: Wat gaat er goed volgens jou?

P: De DHH kinderen worden uitgedaagd. De rest krijgt geen standaard stof. Er wordt gekeken naar de resultaten. Onderwerpen die niet goed lopen krijgen extra aandacht.

M: Hoe zorg je dan telkens voor gepast materiaal?

P: Ik heb een map aangemaakt met werkbladen. Ik kijk per week waar extra aandacht aan besteedt moet worden en wat nodig is.

M: Hoe vind jij dat het huiswerk wordt gegeven door leerkrachten?
P: Daar heb ik geen zicht op. Het is nooit echt onderwerp van gesprek.
Het is echt een groep 8 ding. Er wordt niets besproken binnen vergaderingen.

M: Wat zou jij willen veranderen?
P: Meer overleg tussen het PO en het VO om deze overstap te verkleinen. Bespreken wat handig is en bespreken wat er eventueel aangepast kan worden. Van daaruit kan er een protocol worden opgesteld. Vind wel dat er iets van een protocol moet zijn.

M: Jij hebt veel kennis over de overgang van PO naar VO. Wat mis je binnen deze overgang?
P: Binnen onze netwerkgroep is dit weleens besproken. Het pijnpunt is plannen. Alle leerkrachten doen iets anders. Er is geen zicht op wat echt nodig is. De vraag is in hoeverre je het plannen binnen de basisschool moet aanleren. Leerlingen hebben moeite met plannen, ze willen daarbij ook graag hulp. Maar hebben het nu nog niet echt nodig.

M: Wij willen een handleiding creëren voor leerkrachten om huiswerk te differentiëren. Wat raad jij ons aan?
P: Er moet een plek zijn waar je het huiswerk kan vinden. Of iets waar je dat vandaan kan halen.
M: Wat bedoel je daarmee?
P: Werkbladen en formats voor bijvoorbeeld een weekplanner moeten makkelijk te vinden zijn voor iedere leerkracht. Zo kan er met de leerlingen gepland worden. Eigenlijk vind ik het niet de verantwoordelijkheid van de leerkracht. De leerkracht is er om ze op weg te helpen en de mogelijkheid te bieden om dit te doen.

M: Een andere respondent heeft aangegeven dat het misschien een goed idee is om een ouderavond te plannen, om ouders bewust te maken van het begeleiden van hun kind. Hoe denk jij hierover?
P: Ik bespreek op de algemene ouderavond wat er van ouders wordt verwacht qua ondersteuning met huiswerk. Ik vind het niet nodig om hier een extra ouderavond voor te organiseren.
M: Wat vertel je dan aan ouders?
P: Aan het begin van het jaar uitgelegd waarom iedereen wat krijgt. Wat ze moeten doen en van de leerlingen wordt verwacht.

Bijlage 5: E-mails Good Practice

Om inzicht te krijgen in de huidige situatie van andere leerkrachten heb ik een email gestuurd met vragen. Deze vragen hadden als doel om informatie te vergaren over de praktijksituatie van anderen en bood mogelijk ideeën/inspiratie voor het onderzoek.

Onderstaande email is verstuurd naar zes leerkrachten die werken in groep 8:

Beste collega's van groep 8,

Huiswerk: van groep 8 naar de brugklas

Ieder jaar maken onze groep 8 leerlingen de overstap naar de brugklas. Op de basisschool zijn wij bezig om de leerlingen in groep 8 goed voor te bereiden op deze overstap. Ik vraag mij nu af of wij, leerkrachten van groep 8, ze voldoende voorbereiden.

Ik ben momenteel, samen met mijn medestudent Susan Sniekers, een onderzoek aan het uitvoeren voor mijn opleiding Master SEN. Dit onderzoek voer ik uit in groep 8 op het Breerke. Susan voert dit onderzoek uit in een andere regio van Limburg. In dit onderzoek willen wij een ontwerp ontwikkelen om de overgang van groep 8 naar de brugklas te verkleinen door in groep 8 huiswerk te differentiëren. Zo willen wij aansluiten bij de verschillende niveaus binnen het VO. Hiervoor verzamelen wij informatie van verschillende betrokken partijen, om erachter te komen wat men noodzakelijk vindt en wat er volgens deze betrokkenen veranderd zou moeten en/of kunnen worden.

Op dit moment ben ik op zoek naar **good practice** voorbeelden. Wellicht is er al een groep en/of school, die op een gedifferentieerde wijze huiswerk aanbiedt als voorbereiding op de verschillende niveaus van het VO.

Bij deze dus de vraag of jullie praktijkvoorbeelden hebben, inspirerende ideeën, een huiswerkbeleid of andere relevante informatie die voor mij van belang zou kunnen zijn.

Ik lees graag je reactie tegemoet.

Maaïke Groot

De reacties op deze email zijn verwerkt in onderstaand tabel. Elke email is per leerkracht kort samengevat:

Leerkracht	Korte samenvatting
P.	“Plusgroep krijgt huiswerk waarbij ze iets moeten creëren en dat open is. Dus geen invulbladen of extra oefening, maar juist verdieping en op een andere manier benaderen”.
C.	- Huiswerk wordt gegeven voor 3 vakken - Maandag: rekenen ; Donderdag: taal ; Vrijdag ww. Spelling “Vaste dagen om zo min mogelijk ‘huiswerk vergeten’ te voorkomen + routine voor de kids” - Maken van een boekbespreking, werkstuk en spreekbeurt - Zaakvakken worden geleerd voor toetsen (niet meer dan 1 per week) - Allemaal hetzelfde huiswerk. - Elke week bespreken we het hw samen. “Dan evalueren we het product, maar niet het proces. Bij de leervakken evalueren we wel vaker het proces. Soms maken we klassikaal vtv een samenvatting, mindmap en plannen we het leren in de agenda”.
A. & E.	- Twee keer per week huiswerk: Dinsdag rekenen/studievaardigheden Donderdag taal/spelling/begrijpend lezen. “Ze moeten dan meerdere bladzijdes maken met als doel dat ze dit zelf gaan verdelen over de week en dus plannen”. - “Enkele leerlingen krijgen hetzelfde huiswerk, maar maken minder en enkele leerlingen krijgen rekenhuiswerk op een lager niveau”. - “Daarnaast moeten ze ook leren voor hun toetsen Engels, na, gs, ak, topografie en EHBO”.
M.	- Maandag: rekenen, Dinsdag: ww spelling, Donderdag: taal “Van ouders en oud-leerlingen kreeg ik namelijk te horen dat lln. die op het VO zaten het moeilijk vonden om verspreid huiswerk te maken en plannen omdat ze gewend waren om op één dag huiswerk te maken”. - “De W.O. vakken GS-NA-AK worden thuis geleerd, net zoals Engels. Ook maken ze in groep 8 een werkstuk en a.d.h.v. dat werkstuk geven ze een presentatie aan de klas (spreekbeurt)”. - “Toevallig heb ik een planschema voor een leerling gemaakt die veel moeite had met het plannen van werk in combinatie met zijn topsport (Fortuna). Ouders hadden hier ook moeite mee en kregen het niet rond. Samen plannen we het huiswerk in zijn schema en dit neemt hij mee naar huis. We zijn nog aan het experimenteren”.
E.	- “Standaard huiswerk spelling. Dit moeten ze eens in de 2 weken inleveren. Ze moeten hier dus zelf plannen”. - Leren voor de toetsen ak, gs, n&t en eng. - “Wat betreft het andere huiswerk differentieer ik op basis van de cito en de methode gebonden toetsen. Dit doe ik bijvoorbeeld aan de hand van de schaduwtoetsen (bij rekenen) of andere evaluaties. Er zijn dus een aantal kinderen die extra huiswerk voor rekenen of spelling krijgen. Dit zijn kinderen met een IV score of lager”. - “Ook doe ik een beroep op de intrinsieke motivatie van de kinderen. Ze weten per vakgebied wat de doelen zijn en we bespreken deze wekelijks om te kijken of we deze doelen al behaald hebben of dat we op de goede weg zijn. Is dit niet zo dan kunnen ze zelf beoordelen of ze hier extra oefenwerk voor willen. Dit is een proces dat in het begin van het jaar moeizamer verliep, maar nadat ze een paar keer tegen de lamp waren gelopen komen ze dit nu vrijwel allemaal uit zichzelf vragen. Ik heb de wekelijkse evaluaties bijna niet meer nodig”.

Bijlage 6: emailcontact met L. Keuvelaar- van den Bergh

Ik heb mevrouw L. benadert omdat zij, naar mijn mening, deskundige is op het gebied van begeleiden. De vragen hadden als doel om informatie te verzamelen wat mogelijk kon bijdragen aan de het beschrijven van de ontwerpcriteria. Onderstaande email is verstuurd:

Beste mevrouw van den Bergh,

Wij, Susan Sniekers en Maaïke Groot zijn momenteel bezig met ons praktijkonderzoek voor de opleiding Master EN. Wij voeren dit onderzoek beiden uit in een andere regio, binnen Limburg.

In dit onderzoek willen wij een ontwerp ontwikkelen om de overgang van groep 8 naar de brugklas te verkleinen door in groep 8 huiswerk te differentiëren. Zo willen wij aansluiten bij de verschillende niveaus binnen het VO. Hiervoor verzamelen wij informatie van verschillende betrokken partijen, waaronder u als deskundige, om erachter te komen wat men noodzakelijk vindt en wat er volgens deze betrokkenen veranderd zou moeten en/of kunnen worden.

Wij zouden het enorm waarderen als u een moment de tijd heeft om op onderstaande vragen te kunnen reageren.

Vragen:

- Vind u het belangrijk dat leerlingen in groep 8 huiswerk meekrijgen? Zo ja/nee, waarom?
- Wat voor ervaring heeft u bij het begeleiden van leerlingen in groep 8 en/of de brugklas?
- Wat is uw mening over differentiatie met betrekking tot huiswerk in groep 8 dat is toegespitst op het uitstroomperspectief?
- Hoe kunnen leerkrachten, volgens u, leerlingen het beste begeleiden bij het ontwikkelen van vaardigheden die nodig zijn bij het maken van huiswerk?
- Denkt u dat leerlingen in staat zijn om in groep 8 en de brugklas te kunnen plannen? Zo ja/nee waarom?

De volgende vraag staat centraal in ons onderzoek:

‘Op welke manier kunnen leerkrachten, op twee verschillende basisscholen, huiswerk vormgeven, voor leerlingen van groep 8, om beter aan te sluiten bij de verschillende leerstromen binnen het voortgezet onderwijs?’

Wat zou volgens u, n.a.v. bovenstaande vraag, een mogelijke oplossing zijn?

Wij hopen graag van u te horen,

Met vriendelijke groet,
Maaïke Groot en Susan Sniekers

Onderstaand bericht kreeg ik retour:

Dag Maaike en Susan,

Wat leuk dat jullie mij als expert benaderen. Op het thema huiswerk in groep 8 ben ik eerlijk gezegd geen expert. Ik weet wel dat er veel discussie over is en dat veel scholen en onderzoekers zich afvragen wat het beste is. Ik denk dat het in ieder geval heel belangrijk is om na te denken over het doel van het huiswerk. Waarom geef je leerlingen huiswerk? Gaat het om extra oefening op inhoudelijke gebieden, gaat het om het aanleren van planningsvaardigheden, gaat het om het tegemoet komen aan vragen van ouders? Dat moet eerst heel helder zijn; welk doel / welke doelen wil je bereiken met het geven van huiswerk.

Ik denk dat het doel sterk kan verschillen tussen de ene leerling en de andere leerling. Daardoor ligt het voor de hand om te differentiëren in wat je vraagt van de leerling. Niet alleen op basis van het type vervolgonderwijs, maar ook op het type leerling. Jullie stellen vragen over plannen en begeleiding. Hierbij gaat het om zelfregulatie. Feedback van de leraar op zelfregulatie is essentieel en het meest effectief, maar leraren geven in de praktijk heel erg weinig feedback op zelfregulatie. Ik heb een hoofdstuk uit het boek dat ik met Anje Ros heb geschreven toegevoegd, dit is gebaseerd op mijn promotie onderzoek naar het geven van feedback. Daar kun je waarschijnlijk veel praktische tips voor de begeleiding uit halen.

Wat jullie hoofdvraag betreft; ik zou dus eerst nadenken over de doelen die je hebt met het geven van huiswerk. Eerst het algemene doel van huiswerk en dit zou ik vertalen naar (groepjes) leerlingen. Met daarbij in je hoofd dat het aanleren/ stimuleren van zelfregulatie het meest effectief is om leren te bevorderen. En ik zou nagaan wat het vervolgonderwijs in de regio vraagt van leerlingen. Is er huiswerkbegeleiding, wat is de hoeveelheid huiswerk etc. Zo krijg je een goed beeld van waar je op aan wilt sluiten. En dan gaat het om doelgericht keuzes te maken in de hoeveelheid en aard van het huiswerk voor de verschillende leerlingen.

In de bijlage ook nog een review van literatuur over onderzoek naar huiswerk.

Ik hoop dat jullie hiermee geholpen zijn. Veel succes met jullie onderzoek!

**Hartelijke groet,
Linda**

Bijlage 7: Ontwerpcriteria

3.2.1 Ontwerpcriteria behoefteanalyse

Onderzoeksschool B	Onderzoeksschool L	Samen
- Huiswerk moet moeilijker - Meer huiswerk - Niveau gebonden - Huiswerk dat inspeelt op de behoefte van het kind - Hulp bij leren en begeleiden van het plannen	- Huiswerk moet moeilijker - Meer huiswerk - Afwisseling dagen en vakken - Meer huiswerk Engels	- Huiswerk moeilijker - Meer huiswerk - Leren en begeleiden van het maken van een planning

Tabel 9: Ontwerpcriteria behoefteanalyse

3.2.2 Ontwerpcriteria contextanalyse

Onderzoeksschool B	Onderzoeksschool L	Samen
- Protocol huiswerk - Meer overleg tussen PO en VO - Begeleiding met plannen - Huiswerkmap waar materiaal uit gehaald kan worden - Leerlingen uitdagen om te onderzoeken.	- Niveau gebonden - Hoeveelheid bewaken - Aandacht voor plannen (vanaf groep 5/6)	- Leren en begeleiden van het maken van een planning

Tabel 10: Ontwerpcriteria contextanalyse

3.2.3. Ontwerpcriteria Good Practice

Onderzoeksschool B	Onderzoeksschool L	Samen
- Niveau gebonden huiswerk zowel de 'zwakke' leerlingen als de 'plus' leerlingen	- Engels huiswerk meegeven	x

Tabel 11: ontwerpcriteria good practice

3.2.4. Ontwerpcriteria deskundigen

- Het geven van maatwerk, gericht op het uitstroomperspectief van de leerling.
- Het aanleren van zelfregulatie bij leerlingen.
- Leerkrachten moeten feedback geven aan de leerlingen.
- Ouders meenemen in de begeleiding van de leerlingen (zoals een ouderavond en/of workshop)

3.2.5. Ontwerpcriteria literatuurstudie

- Voorwaarden voor leren met betrekking tot plannen moeten worden nagestreefd (Verstraete & Nijman, 2016)
- Stappenplan om huiswerk te kunnen plannen (Dawson & Guare, 2013)
- Het maken van een planning in verschillende stappen; dagplanning – weekplanning (Opgenhaffen, 2015)
- Inbouwen van tussentijdse deadlines om de voortgang te bewaken (Dawson & Guare, 2013)
- Coaching proces: doel bepalen en dagelijkse coaching sessies uitvoeren (Dawson & Guare, 2013)
- Benodigde leerkrachtvaardigheden voor coaching: gespreks-, interpretatie- en luistervaardigheden (Kayser, 2010)
- Kernvragen voor feedback (van den Bergh & Ros, 2015)
- BKC-feedback geven (van den Bergh & Ros, 2015)

Bijlage 8: codering deelvraag 1

De vraag "Hoe plan jij je huiswerk?" is gesteld aan 20 leerlingen van groep 8 op onderzoeksschool B. Onderstaand figuur laat alle gegeven antwoorden zien. Deze antwoorden zijn vervolgens gecategoriseerd in zeven begrippen.

Niet

- "Ik plan mijn huiswerk niet".

Verdeeld over meerdere dagen

- "elke dag iets".
- "Bij een proefwerk elke dag en bij huiswerk altijd verschillend".

Met de meester samen

- "Met de meester samen".

Alles in één keer

- "Eigenlijk niet. Ik maak alles gewoon in één keer in het weekend".
- "Ik maak het meestal op woensdag na school".

Dezelfde dag als ik het hw krijg

- "Je maakt het op die dag en de volgende dag neem je het mee naar school".
- "Of op de dag dat ik het op krijg maken of op een dag alles".

Vaste dagen

- "Ik maak het meestal op dinsdag of woensdag, want vrijdag moet het af en als het donderdag niet lukt, heb ik het niet af".
- "Meestal op woensdag of zondag".
- "Ik maak mijn huiswerk op dinsdag/woensdag".
- "Meestal maak ik 1/2e van het huiswerk op woensdag en de andere helft op zaterdag".

Wisselende dagen (als er tijd is)

- "Gewoon kijken welke dagen ik tijd heb voor mijn huiswerk".
- "Ik probeer het te maken als dat kan, als ik er tijd voor heb".
- "Meestal kijk ik wanneer ik tijd heb: dat is meestal op een woensdag of donderdag".
- "Ik maak het meestal gewoon op een dag. Ik plan niet, ik doe het als ik tijd heb".
- "Ik doe het gewoon een dag in de week en als ik er zin in heb".

Bijlage 9: codering deelvraag 2

	0-1 uur	1-2 uur	2-3 uur	3-4 uur	4-5 uur	>5	Anders
VMBO-B	0	2	1	1	1	0	-
VMBO-K	0	2	1	1	1	0	-
MAVO	0	2	1	0	1	2	7 uur of meer 1,5u per dag
HAVO	0	0	0	0	1	4	2u per dag 7 uur of meer 1,5u per dag
VWO	0	0	0	0	0	5	9 uur 2u per dag 7 uur of meer 1,5u per dag

Bijlage 10: Stappenplan huiswerk

	Leerlingen aanleren om huiswerkplannen te maken
1	Leg de leerling uit dat het maken van een huiswerkplan een goede manier is om te leren hoe je moet plannen. Vertel de leerling dat hij aan het eind van de schooldag, voor hij naar huis gaat, een huiswerkplan moet maken (formulier huiswerkplan).
2	De leerling moet de volgende stappen doorlopen: • Noteer alle opdrachten (dit kan in telegramstijl). • Zorg ervoor dat de leerling alle benodigde materialen heeft. • Bepaal of de leerling hulp nodig heeft bij het maken van een opdracht en wie deze hulp zal geven. • Schat in hoeveel tijd elke opdracht vergt. • Noteer wanneer de leerling met elke opdracht begint. • De leerling laat het plan aan de leerkracht zien, zodat het zo nodig kan worden aangepast (bijvoorbeeld wat betreft de inschattingen van de benodigde tijd).

(Dawson & Guare, 2011, p. 93).

Bijlage 11: Weekplanner

Inlever dag	Maak dag	Onderwerp/ Opdracht	Heb ik alle benodigde materialen?	Heb ik hulp nodig?	Hoe veel tijd denk ik nodig te hebben?	Begintijd	Eindtijd	Hoelang heb ik erover gedaan?
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				
			☐ Ja ☐ Nee	☐ Ja ☐ Nee				

(Dawson & Guare, 2011; p.212)

Bijlage 12: Leerkrachtvaardigheden die nodig zijn bij een gesprek

Benodigde leerkrachtvaardigheden voor coaching: gespreks-, interpretatie- en luistervaardigheden

Gespreksvaardigheden:

- Complimenteren
- Aanmoedigen en versterken
- Vragen stellen
- Gebruik van stilte
- Humor
- Zelfonthulling

Interpretatievaardigheden:

- Verbanden kunnen leggen tussen verschillende uitspraken, gedachten en emoties.
- Interpretaties van feiten onderscheiden

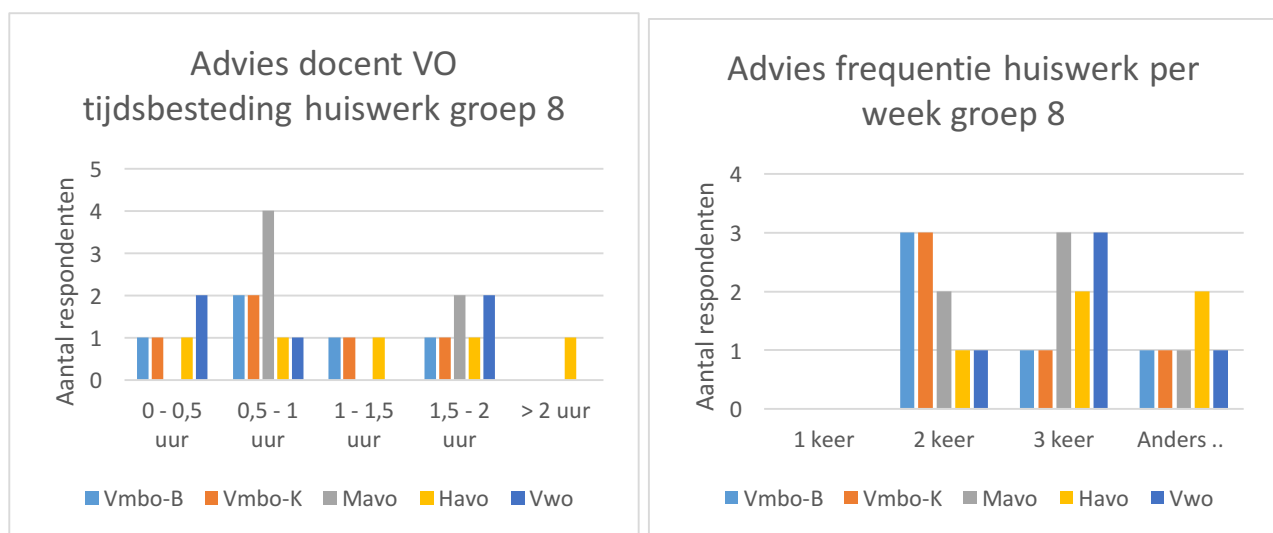
Luistervaardigheden:

- Zorgvuldig luisteren vanuit het perspectief van het kind.
- Reageren om het gesprek richting een oplossing te sturen.

Gespreksvaardigheden:	Interpretatievaardigheden:	Luistervaardigheden:
- Complimenteren - Aanmoedigen en versterken - Vragen stellen - Gebruik van stilte - Humor - Zelfonthulling	- Verbanden kunnen leggen tussen verschillende uitspraken, gedachten en emoties. - Interpretaties van feiten onderscheiden.	- Zorgvuldig luisteren vanuit het perspectief van het kind. - Reageren om het gesprek richting een oplossing te sturen.

(Kayser, 2010)

Bijlage 13: codering deelvraag 4

Bijlage 14: Eerste prototype

Maatwerk

De **tijdsinvestering** die van leerlingen wordt verwacht in het VO verschilt aanzienlijk. Dit houdt in dat binnen onze handleiding rekening gehouden moet worden met de tijd die leerlingen nodig hebben om hun huiswerk te maken. Om de overgang van het PO naar het VO te verkleinen moeten op alle verschillende niveaus aanpassingen gedaan worden. De tijd die elke leerling binnen deze leerstromen moet steken in huiswerk in groep 8 is hieronder weergegeven:

Leerstromen	Tijd per week	Leerstof
Praktijkonderwijs	30 min	Herhalend
Vmbo-B	30 min	Herhalend
Vmbo-K	30 min	Herhalend en verrijkend
Mavo	60 min	Verrijkend
Havo	90 min	Verrijkend en onderzoekend
Vwo	120 min	Onderzoekend

Maatwerk wordt weinig gegeven op het gebied van huiswerk. Om dit te kunnen uitvoeren bieden wij een aantal mogelijkheden om gedifferentieerder huiswerk te kiezen.

In dit onderzoek werd duidelijk dat meerdere respondenten aangeven dat het huiswerk moeilijker en meer moet worden. Moeilijker huiswerk kan voornamelijk vormgegeven worden door de stof uitdagender te maken. Dit kan door middel van verrijkend lesmateriaal aan te bieden, zoals materiaal wat wordt aangeboden in de brugklas (denk hierbij aan wiskunde, techniek enz.). Lesmateriaal waarbij de leerlingen moeten onderzoeken wat ze moeten doen en hoe ze dit moeten doen is vooral voor leerlingen van havo en vwo nodig om de overstap naar het VO te verkleinen.

Om de leerlingen beter voor te bereiden op het VO is het wenselijk om het eerste halfjaar van groep 8 de leerlingen op vaste dagen huiswerk aan te bieden, om zo te wennen aan de hoeveelheid huiswerk. Vervolgens raden wij aan om het tweede halfjaar alle leerlingen op gevarieerde dagen huiswerk aan te bieden. Zo leren zij omgaan met wisselingen en moeten de leerlingen hun huiswerk plannen.

Begeleiding

Een eerste begeleiding van huiswerk, bestaat uit het opstellen van een huiswerkplan. Dit kan in eerste instantie klassikaal gebeuren.

Allereerst wordt het doel van het huiswerk bepaald, mogelijke verhinderingen/ obstakels dienen uit de weg geruimd te worden. Dit kan aan de hand van het *stappenplan* uitgevoerd worden (zie bijlage 9).

Alle leerlingen hebben het formulier *weekplanner* voorhanden en vullen dit in (zie bijlage 10). Hierbij noteren de leerlingen op welke dag ze het gaan maken.

Op het moment dat de leerling aangeeft hulp nodig te hebben, dient er een individueel gesprek aan gekoppeld te worden.

De dag/week erna worden de volgende vragen gesteld in kleine groepjes:

- Heb je de taken die je je vorige dag/week voorgenomen had, voltooid?
- Ben je tevreden over de hoeveelheid inspanning en tijd, die de taken hebben gekost?
- Wat moet je vandaag doen?
- Wanneer ga je welke taak doen?
- Zijn er andere dingen, activiteiten waar je rekening mee moet houden vandaag om je plan te kunnen uitvoeren.
- Moeten we toetsen of andere lange termijnprojecten gaan plannen?
- Lig je op schema als je nu kijkt naar het doel dat je in stap 1 geformuleerd hebt?

Op het moment dat een leerling vastloopt, dient er een individueel gesprek aan gekoppeld te worden, waarbij de volgende vragen gesteld kunnen worden:

- 1) "Waar werk ik naartoe?"
- 2) Hoe doe ik het tot nu toe?
- 3) Hoe nu verder?"

Geef als leerkracht feedback die bevestigend, kritisch en constructief is. Voor verdere leerkrachtvaardigheden die nodig zijn in een gesprek, zie bijlage 10.

Organiseren van een workshop

Ouders meenemen in de begeleiding van de leerlingen, waarbij het stappenplan en de vragen van begeleiding besproken worden zoals het met de leerling gebeurt.

Samen een huiswerkattitude ontwikkelen bij het kind.

Bijlage 15: Bespreking eerste prototype met CF C.

C. geeft aan dat ze het een duidelijk geheel vindt.

De volgende vragen/opmerkingen komen in het gesprek naar voren:

Is de herhalende leerstof op basis van de leerstof in groep 8?

Ga je leerlingen groeperen en betreffende groepjes hetzelfde huiswerk geven. Of ga je individueel huiswerk geven?

Je zou de begeleiding in drie stappen kunnen onderverdelen:

- 1) Plannen, voor bespreken
- 2) Tussenevaluatie
- 3) Eindevaluatie

Ik zou starten met een vaste structuur, middels vaste dagen huiswerk. Je merkt aan je groep of ze klaar zijn voor de volgende stap.

Daarna wisseling in dagen mogelijk.

Tijdsschema voor huiswerk.

Hoe komen jullie aan deze tijd die de leerlingen moeten besteden aan het huiswerk.

Is dit een bepaald percentage van wat ze in het VO aan huiswerk besteden?

Beschrijven wat je bedoelt met onderzoekend leren -> onderzoeksvraag, onderzoekje uitvoeren?

Doel→Wordt dit per leerling bepaald?

Is dit doel dan van het huiswerk in zijn geheel?

Of doel van het leervak, bijvoorbeeld staartdeling kunnen uitrekenen.

Verhinderingen/obstakels niet duidelijk voor mij als leerkracht wat hier precies mee bedoeld wordt.

Formulier dagelijkse huiswerkplanner:

Wordt het huiswerk eerst door de leerlingen bekeken of klassikaal besproken, alvorens ze het formulier invullen? Anders is het voor de leerlingen moeilijk om al aan te geven of ze hulp nodig hebben.

Huiswerkplanner: Prima om dit 1 of 2 keer per week te bespreken. Of ze de geplande taken hebben voltooid, maar ook of ze met bepaalde activiteiten rekening moeten houden op bepaalde dagen.

De vraag: "Wat moet je vandaag doen?" stuurt naar het dagelijks bespreken.

"Wanneer ga je welke taak doen?" is dan ook voldoende.

Het aantal gesprekken is afhankelijk van de hoeveelheid huiswerk die gegeven wordt.

Zijn er andere dingen, activiteiten waar je rekening mee moet houden vandaag om je plan te kunnen uitvoeren. Deze vraag kun je ook vooraf stellen, net voordat de leerlingen de planning gaan invullen. Ik zou met deze vraag niet wachten tot bij de tussenevaluatie.

Deze vragen kunnen als tussenevaluatie dienen:

“Waar werk ik naartoe?

Hoe doe ik het tot nu toe?

Hoe nu verder?”

Workshop: Hoort dit thuis in dit ontwerp of kun je het beter als advies vermelden?
Apart kopje “ouderbetrokkenheid” en dit hierin vermelden.

Bijlage 16: tweede prototype

Maatwerk

Uit ons onderzoek is gebleken dat de tijdsinvestering die van leerlingen gevraagd wordt met betrekking tot huiswerk niet wordt gedifferentieerd. Er zijn grote verschillen tussen de tijdsinvestering die gevraagd wordt binnen de verschillende leerstromen van het voortgezet onderwijs. Daarnaast wordt zowel door docenten van het voortgezet onderwijs, als de leerkrachten en leerlingen van het basisonderwijs aangegeven dat huiswerk moeilijker mag en de hoeveelheid verhoogd moet worden. Om aan te sluiten bij de verschillende leerstromen hebben wij ervoor gekozen om het huiswerk wat de leerlingen in groep 8 krijgen te differentiëren met betrekking tot de tijdsbesteding, de frequentie en de lesstof.

De informatie is, naar aanleiding van het onderzoek op VO-school C, geschikt voor onderzoeksschool B. Dit kan echter, volgens ons, ook ingezet worden op andere basisscholen omdat er geen verschillen in de resultaten zijn van onderzoeksschool L en B.

In onderstaand schema zijn bovengenoemde aspecten die nodig zijn om te kunnen differentiëren weergegeven:

Leerstroom	Tijdsbesteding	Frequentie	Lesstof	Referentie Niveau
VMBO-B	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
VMBO-K	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
MAVO	1-1,5 uur	3 keer	Basis	1F / 1S
HAVO	1,5-2 uur	3 keer	Verdiepend	1S
VWO	➤ 2 uur	3 keer	Verdiepend en onderzoekend	1S

De lesstof, binnen de verschillende leerstromen, is verschillend. Om aan te duiden wat wij met deze begrippen bedoelen, wordt dit hieronder kort toegelicht.

- **Herhalend:** Leerstof van de lessen wordt herhaald.
- **Basis:** Leerstof van de lessen wordt toegepast binnen een andere context.
- **Verdiepend:** Het verkennen en onderzoeken van een ander element van het vakgebied.
- **Onderzoekend:** Op basis van een onderzoeksvraag of opdracht wordt er een onderzoekje uitgevoerd.

Begeleiding

Tijdens leerprocessen, waaronder het maken en plannen van huiswerk, moeten leerlingen begeleid worden (Berg & Ros, 2015). De leerkracht vervult een belangrijke rol in die begeleiding. Hierbij is het van belang dat de leerling eigenaar blijft van zijn/haar leerproces (Janson, 2015). Om leerkrachten te ondersteunen bij het geven van de juiste begeleiding volgt in dit hoofdstuk een stappenplan. Dit stappenplan kan

als leidraad gebruikt worden om leerlingen te leren plannen en huiswerk te maken. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek is ervoor gekozen om het schooljaar 'groep 8' in tweeën te verdelen.

Eerste half jaar (september – februari)

Het huiswerk wordt op vaste dagen meegegeven en ingeleverd.

Het eerste half jaar zal er tijd geïnvesteerd moeten worden in dit leerproces. De leerkracht kiest momenten in de week uit om onderstaande stappen uit te voeren. Naar mate de tijd vordert, zal het minder tijd kosten om de leerlingen de weekplanner te laten invullen. De leerkracht moet zelf inschatten wanneer leerlingen toe zijn aan een verkorte uitleg of geen uitleg meer behoeven.

Voorbespreking

Uitleg over het gebruik van een huiswerkplan. De leerkracht legt klassikaal uit hoe huiswerk gepland kan worden:

1. Leg de leerling uit dat het maken van een huiswerkplan een goede manier is om te leren hoe je moet plannen. Hierbij wordt het doel van huiswerk bepaald en er worden eventuele obstakels besproken (zoals rekening houden met sport/hobby's).
2. De leerkracht schrijft het huiswerk op *of* zegt het huiswerk op.
3. Alle leerlingen krijgen het werkblad *weekplanner* uitgedeeld. De leerlingen vullen, na een korte uitleg over de te invullen gegevens, het schema in.
4. De ingevulde weekplanners worden kort klassikaal besproken.

Tussenevaluatie

De leerkracht kiest een moment uit om kort de vorderingen en de weekplanner klassikaal *of* in groepjes te bespreken. Hierbij kunnen de volgende vragen worden gesteld:

- Heb je de taken die je deze week voorgenomen had, voltooid?
- Ben je tevreden over de hoeveelheid inspanning en tijd, die de taken hebben gekost?
- Wanneer ga je welke taak doen?
- Welke taken moeten er nog gedaan worden? En red je dat met de tijd?
- Lig je op schema als je kijkt naar je ingevulde *weekplanner*?

Leerlingen die moeite ervaren of vastlopen bij het uitvoeren van de *weekplanner*, moeten ondersteund worden door de leerkracht. Een individueel gesprek is hierbij een goede oplossing. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

- Waar loop je tegenaan? Wat vind je moeilijk?
- Waar werk je naar toe?
- Hoe doe je het tot nu toe?
- Hoe nu verder?

Bij een begeleidend gesprek moet de leerkracht over verschillende vaardigheden beschikken. Deze kunnen helpen bij een verdiepend gesprek, om zo het leerproces te vergroten (bijlage 10).

Eindevaluatie

De leerkracht kan, bij het inleveren van het huiswerk, kort bespreken hoe het plannen deze week is verlopen. Hierbij kunnen dezelfde vragen worden gesteld als bij de tussenevaluatie.

Tweede half jaar (maart – juli)

In het tweede half jaar mag de structuur van het huiswerk worden losgelaten. Er kan voor gekozen worden om het huiswerk op wisselende dagen mee te geven. Hierdoor vervalt de structuur, om de leerlingen zo voor te bereiden op het voortgezet onderwijs. De hoeveelheid huiswerk kan hierbij ook aangepast worden. Het klassikaal bespreken en evalueren van de weekplanner is dan niet meer nodig. Individuele ondersteuning kan, indien nodig, wel geboden worden.

Advies

Het is een mogelijkheid om ouders te betrekken bij het leerproces en de begeleiding van huiswerk. Het geven van een ouderavond over het maken en plannen van huiswerk zou aan te raden zijn. Zo weten ouders wat er van de leerlingen wordt verwacht en kunnen zij de leerling hierbij thuis begeleiden. Zo wordt de samenwerkingsdriehoek: leerling – ouders – school ingezet om zo de huiswerkattitude te ontwikkelen.

Bijlage 17: Feedback tweede prototype

Feedback betrokkenen onderzoek

Het tweede prototype ontwerp is verstuurd of persoonlijk gegeven aan:

- Vier leerkrachten groep 8
- Vijf Docenten VO
- Twee ouders

Dit zijn de aantallen van beiden onderzoeksscholen samen.

Met twaalf leerlingen van onderzoeksschool L. heeft Sniekers (2017) het ontwerp besproken.

De verkregen data staat hieronder (bijna letterlijk) weergegeven.

Respondent	Data	Ontwerpcriteria
VO docent	Tips en tops geven bij jullie ontwerp vind ik niet gemakkelijk. De tijdsbesteding is per week neem ik aan. Tussen de verschillende schooltypes zijn grote verschillen qua inhoud van de leertaken. Differentiatie bij de leertaken in tijdsbesteding, frequentie en de leerstof vind ik in ieder geval top. Vriendelijke groet,	Niet van toepassing
VO docent	Ziet er prima uit!! Eerste half jaar een duidelijke structuur zodat leerlingen ook weten waar ze aan toe zijn. Engels huiswerk, prima. Differentiëren tussen leerlingen, nog beter!!! Enige tip is, zorg dat de overgang tussen de twee manieren glad verloopt. Ervaring leert dat leerling dit lastig gaan vullen. Het klassikaal invullen van de planner kan goed gaan maar dan voor jezelf plannen is voor sommige leerlingen een erg grote overgang. Daar zou je nog iets meer op kunnen zetten. Top!!	Overgang tussen de twee manieren glad laten verlopen

VO docent	1. Weekplanner is een prima idee(op VO maken wij hier geen gebruik van). Wij maken alleen voor de proefwerkweek een planner voor de leerlingen. Wanneer zij al wat baggage mee krijgen vanuit PO is dit wel een goede aanvulling. 2. Evaluaren vinden leerlingen moeilijk op het VO. Begeleiding hierbij door docent PO lijkt ons erg belangrijk! 3. HW wordt bij ons altijd opgeschreven (dit is een afspraak) Huiswerk wordt nooit alleen benoemd. Misschien kan dit aangepast worden. 4. Prima opbouw vaste dagen HW. Hierna geleidelijk meer verschillende dagen, zo leren leerlingen pas echt plannen. 5. Ik zou zeker ouders betrekken bij het HW(controle). Misschien is er een online systeem waar ouders dit makkelijk kunnen inzien of weekplanners laten bekijken/ondertekenen door ouders. 6. Misschien kunnen jullie aandacht besteden aan de verschillende manieren van leren(leer-strategieën) 7. Kunnen jullie van een weekplanner misschien over gaan naar een agenda aan het einde van groep 8 (eventueel een stuk uitgeprint). In een agenda hebben ze weinig ruimte om iets te noteren. Er wordt bij ons gebruik gemaakt van afkortingen. Bij ons noteren ze zo het huiswerk: 1. NE: M opdr 1 t/m 4. (Betekent Lesuur 1 Nederlands: maken opdracht 1 t/m 4). 8. Bij ons werken ze vaak met verschillende kleuren markers, zodat ze in een opslag kunnen zien wat af is en wat niet. Is iets af dan maken ze het groen. Belangrijke toetsen bijvoorbeeld oranje. Etc.	- Prima opbouw vaste dagen HW. Hierna geleidelijk meer verschillende dagen. - Ouders betrekken bij het HW(controle). - Van een weekplanner misschien over gaan naar een agenda aan het einde van groep 8 - Is het huiswerk af dan maken ze het groen. Belangrijke toetsen bijvoorbeeld oranje. - Er wordt bij ons gebruik gemaakt van afkortingen.
VO docent	Tweede half jaar (maart – juli) ik zou hier eerder mee beginnen maanden na maart zijn al rommelig genoeg ivm activiteiten en vrije dagen Het is een mogelijkheid om ouders te betrekken bij het leerproces en de begeleiding van huiswerk. Geen mogelijkheid!! Verplichten werken via portaal meenemen hierin. Vraag ook feedback aan ouders over dit schrijven. Is deze partij ook meegenomen??	Eerder beginnen met wisselende dagen. Zorg dat de komst van ouders niet vrijblijvend is.

Leerkracht groep 8	Vooraf het deel van het tweede halfjaar vind ik heel goed, de afwisseling en juist loslaten van de structuur om te wennen aan het VO. Fijn dat je de differentiatie meeneemt als zijnde maatwerk. Ik denk dat de individuele gesprekken over de voortgang heel hoog gegrepen zijn qua tijdsplanning. Je zit dan vaak in CITO tijd of adviesgesprekken. Lastig om dan juist daar ook nog tijd aan te spenderen. Misschien juist een eerder moment kiezen zoals rond de herfstvakantie. De drive van groep 8 is dan ook nog groter iets eraan te doen dan na de adviezen. Ik hoop dat je aan bovenstaande punten iets hebt.	Misschien juist een eerder moment kiezen
Leerkracht groep 8	Ik vind het proces om ouders te betrekken bij het leerproces een hele goede. Dit ook middels een ouderavond. Zo raken ouders betrokken bij het huiswerkbeleid. Het plan bespreken met de leerlingen is een goed idee. Ze weten dan over het hoe en wat. Ook het rekening houden met het niveau is belangrijk. Afhankelijk hiervan huiswerk aanpassen. Ben benieuwd naar jullie voorstel!	
Ouder	Dit gaat voor veel kinderen een positieve verandering brengen!!	
Leerlingen groep 8	- Goed, meerdere keren aangegeven - Engels voor iedereen???? - Kunnen we er nu al mee starten - VWO, is nog weinig huiswerk Tweede half jaar: - Goed idee, dan hebben we het eerste half jaar om het af te leren. We kunnen het 2^e half jaar oefenen voor het VO. - Hulp bij plannen alleen als het nodig is. - Bij de wisseling van het 2^e half jaar is er misschien extra ondersteuning nodig.	- Bij de wisseling van het 2^e half jaar is er misschien extra ondersteuning nodig. - De overgang afbouwen/opbouwen. Van 3x vaste dagen naar 2x vaste dag/1x wisselen, naar 1x vaste dag/2x wisselend naar 3 wisselende dagen. - Plannen: 1x, samen, 1x alleen en dan vragen wat fijner is aan de leerlingen. - Geef op deze avond een voorbeeld, hoe leerkrachten met kinderen in de klas plannen.

	- De overgang afbouwen/opbouwen. Van 3x vaste dagen naar 2x vaste dag/1x wisselen, naar 1x vaste dag/2x wisselend naar 3 wisselende dagen. - Op VO wisselt het ook per dag, dus dit is goed. - Klassikaal plannen vind ik niet altijd goed/nodig. Vraag eerst of iedereen het snapt. En anders individueel plannen. - Uiteindelijk moeten we helemaal alleen plannen - 1x samen plannen, wie dan hulp nodig heeft gaat naar de leerkracht. - Of 1x, samen, 1x alleen en dan vragen wat fijner is aan de leerlingen. - Kunnen we dit niet proefdraaien de laatste weken, dan kunnen we zeggen wat we ervan vinden. - Moeilijkheid bij Rekentuin is alleen omdat de tijd sneller gaat, de sommen zijn precies hetzelfde. Workshop: - Zeggen dat ouders hun kinderen erop aan moeten spreken als ze het huiswerk niet maken. - Ouders hebben er vaak geen kijk op. - Maar ouders willen misschien helemaal niet komen naar deze avond. Probeer ouders te motiveren. - Geef op deze avond een voorbeeld, hoe leerkrachten met kinderen in de klas plannen.	
--	---	--

Een aantal docenten heeft tekstuele opmerkingen geplaatst in het document, hetgeen voor een duidelijkere formulering zorgt. Deze wijzigingen hebben we meteen in het document aangepast.

Bovenstaande ontwerpcriteria zijn verwerkt in het definitieve ontwerp

Bijlage 18: definitief ontwerp

Maatwerk

Uit ons onderzoek is gebleken dat de tijdsinvestering die van leerlingen gevraagd wordt met betrekking tot huiswerk niet wordt gedifferentieerd. Er zijn grote verschillen tussen de tijdsinvestering die gevraagd wordt binnen de verschillende leerstromen van het voortgezet onderwijs. Daarnaast wordt zowel door docenten van het voortgezet onderwijs, als de leerkrachten en leerlingen van het basisonderwijs aangegeven dat huiswerk moeilijker mag en de hoeveelheid verhoogd moet worden. Om aan te sluiten bij de verschillende leerstromen hebben wij ervoor gekozen om het huiswerk dat de leerlingen in groep 8 krijgen te differentiëren met betrekking tot de tijdsbesteding, de frequentie en de verdieping/verbreding van de lesstof.

De informatie is, naar aanleiding van het onderzoek op VO-school C., geschikt voor onderzoeksschool B. Dit kan echter, volgens ons, ook ingezet worden op andere basisscholen omdat er weinig verschillen in de resultaten zijn van onderzoeksschool L. en B.

In onderstaand schema zijn bovengenoemde aspecten die nodig zijn om te kunnen differentiëren weergegeven:

Onderzoeksschool L.

Leerstroom	Tijdsbesteding	Frequentie	Lesstof	Referentie Niveau
Praktijkonderwijs	1-1,5 uur	Wisselend	Herhalend	
VMBO-B	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
VMBO-K	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
MAVO	1,5-2 uur	3 keer	Basis	1F / 1S
HAVO	1,5-2 uur	3 keer	Verdiepend	1S
VWO	➤ 2 uur	Ieder dag een taak	Verdiepend en onderzoekend	1S

Naast de vakken: taal, rekenen en begrijpend lezen, wordt geadviseerd aan onderzoeksschool L. om Engels huiswerk te geven. Hier is volgens de respondenten behoefte aan.

Onderzoeksschool B.

Leerstroom	Tijdsbesteding	Frequentie	Lesstof	Referentie Niveau
VMBO-B	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
VMBO-K	1-1,5 uur	2 keer	Herhalend	1F
MAVO	1-1,5 uur	3 keer	Basis	1F / 1S
HAVO	1,5-2 uur	3 keer	Verdiepend	1S
VWO	➤ 2 uur	3 keer	Verdiepend en onderzoekend	1S

De lesstof, binnen de verschillende leerstromen, is verschillend. Om aan te duiden wat wij met deze begrippen bedoelen, wordt dit hieronder kort toegelicht.

- Herhalend: Leerstof van de lessen wordt herhaald.
- Basis: Leerstof van de lessen wordt toegepast binnen een andere context.
- Verdiepend: Het verkennen en onderzoeken van een ander element van het vakgebied.
- Onderzoekend: Op basis van een onderzoeksvraag of opdracht wordt er een onderzoekje uitgevoerd.

Begeleiding

Tijdens leerprocessen, waaronder het maken en plannen van huiswerk, moeten leerlingen begeleid worden (Berg & Ros, 2015). De leerkracht vervult een belangrijke rol in die begeleiding. Hierbij is het van belang dat de leerling eigenaar blijft van zijn/haar leerproces (Janson, 2015). Om leerkrachten te ondersteunen bij het geven van de juiste begeleiding volgt in dit hoofdstuk een stappenplan. Dit stappenplan kan als leidraad gebruikt worden om leerlingen te leren plannen en huiswerk te maken. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek is ervoor gekozen om het schooljaar 'groep 8' in tweeën te verdelen.

Eerste half jaar (september – februari)

Het huiswerk wordt door alle leerlingen op vaste dagen meegegeven en ingeleverd. Het eerste half jaar zal er tijd geïnvesteerd moeten worden in het leerproces met betrekking tot het maken en plannen van huiswerk. De leerkracht kiest momenten in de week uit om onderstaande stappen uit te voeren. Naar mate de tijd vordert, zal het minder tijd kosten om de leerlingen de weekplanner te laten invullen. De leerkracht moet zelf inschatten wanneer leerlingen toe zijn aan een verkorte uitleg of geen uitleg meer behoeven.

Voorbespreking

Uitleg over het gebruik van een huiswerkplan. De leerkracht legt klassikaal uit hoe huiswerk gepland kan worden:

5. Leg de leerling uit dat het maken van een huiswerkplan een goede manier is om te leren hoe je moet plannen. Hierbij wordt het doel van huiswerk bepaald en er worden eventuele obstakels besproken (zoals rekening houden met sport/hobby's).
6. De leerkracht schrijft het huiswerk op.
7. Alle leerlingen krijgen het werkblad *weekplanner* uitgedeeld. De leerlingen vullen, na een korte uitleg over de te invullen gegevens, het schema in.
8. De ingevulde weekplanners worden kort klassikaal besproken.

Tussenevaluatie

De leerkracht kiest een moment uit om kort de vorderingen en de weekplanner klassikaal *of* in groepjes te bespreken. Hierbij kunnen de volgende vragen worden gesteld:

- Heb je de taken die je deze week voorgenomen had, voltooid?
- Ben je tevreden over de hoeveelheid inspanning en tijd, die de taken hebben gekost?
- Wanneer ga je welke taak doen?
- Welke taken moeten er nog gedaan worden? En red je dat met de tijd?
- Lig je op schema als je kijkt naar je ingevulde *weekplanner*?

Leerlingen die moeite ervaren of vastlopen bij het uitvoeren van de *weekplanner*, moeten ondersteund worden door de leerkracht. Een individueel gesprek is hierbij een goede oplossing. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

- Waar loop je tegenaan? Wat vind je moeilijk?
- Waar werk je naar toe?
- Hoe doe je het tot nu toe?
- Hoe nu verder?

Bij een begeleidend gesprek moet de leerkracht over verschillende vaardigheden beschikken. Deze kunnen helpen bij een verdiepend gesprek, om zo het leerproces te vergroten.

Gespreksvaardigheden:	Interpretatievaardigheden:	Luistervaardigheden:
- Complimenteren - Aanmoedigen en versterken - Vragen stellen - Gebruik van stilte - Humor - Zelfonthulling	- Verbanden kunnen leggen tussen verschillende uitspraken, gedachten en emoties. - Interpretaties van feiten onderscheiden.	- Zorgvuldig luisteren vanuit het perspectief van het kind. - Reageren om het gesprek richting een oplossing te sturen.

Eindevaluatie

De leerkracht kan, bij het inleveren van het huiswerk, kort bespreken hoe het plannen deze week is verlopen. Hierbij kunnen dezelfde vragen worden gesteld als bij de tussenevaluatie.

Agendagebruik

Leerlingen dienen tevens te wennen aan het gebruik van een agenda, aangezien ze hier in het voortgezet onderwijs mee werken. Daarom kan er voor gekozen worden om het eerste half jaar met zowel de weekplanner als de agenda te werken. Het tweede half jaar, verdient de agenda de voorkeur. Tevens wordt er geadviseerd om met afkortingen te werken die in het voortgezet onderwijs ook veelal gebruikt worden. Hierbij is er rekening gehouden met de vakken die in het basisonderwijs anders benoemd worden.

Er kan structuur aangebracht worden door huiswerk te markeren. Hierdoor kunnen de leerlingen het overzicht beter behouden. Het huiswerk dat voltooid is wordt **groen** gemarkeerd. Toetsen en andere belangrijke zaken waar leerlingen veel voorbereiding voor moeten inplannen wordt **oranje** gekleurd.

HUISWERK NOTERING		VAKKEN	
tb	tekstboek	ta	taal
wb	werkboek	en	Engels
lr	leren	re	rekenen
mk	maken	ak	Aardrijkskunde
lz	lezen	gs	Geschiedenis
h	hoofdstuk	na	Natuurkunde
l	les		
opdr	opdracht		
blz	bladzijde		
t	toets		
sb	spreekbeurt		
bb	boekbespreking		
p	presentatie		

Tweede half jaar (na kerstvakantie – einde schooljaar)

In het tweede half jaar mag de structuur van het huiswerk worden losgelaten. Er kan voor gekozen worden om het huiswerk op wisselende dagen mee te geven. Hierdoor vervalt de structuur, om de leerlingen zo voor te bereiden op het voortgezet onderwijs. Hierbij is wordt een overgang geadviseerd. Bijvoorbeeld van 3 vaste dagen, naar 2 vaste dagen en 1 wisselend, naar 1 vaste dag en 2 wisselend. Uiteindelijk worden er drie (telkens) wisselende dagen huiswerk meegegeven. De hoeveelheid huiswerk kan hierbij ook aangepast worden. Het klassikaal bespreken en evalueren van de weekplanner is dan niet meer nodig. Individuele ondersteuning kan, indien nodig, wel geboden worden.

Advies

Het is zeer wenselijk om ouders te betrekken bij het leerproces en de begeleiding van huiswerk. Het geven van een ouderavond over het maken en plannen van huiswerk wordt geadviseerd. Zo weten ouders wat er van de leerlingen wordt verwacht en kunnen zij de leerling hierbij thuis begeleiden. Tevens is de controle van huiswerk, door zowel ouders als de leerkracht, wenselijk, zodat erop wordt toegezien dat het huiswerk gemaakt wordt. Zo kan de samenwerkingsdriehoek: leerling – ouders – school ingezet om de huiswerkattitude te ontwikkelen.

Bijlage 19 Vragenlijsten

A - Vragenlijst 'oud-leerlingen'/brugklassers.

Beste leerling,

Superfijn dat je de vragenlijst wil invullen, dit zal ongeveer 30 minuten duren.

Lees de vragen goed en geef zo eerlijk mogelijk antwoord.

Deze vragenlijst is onderverdeeld in twee onderwerpen: Groep 8 en de brugklas.

Je zult zien dat veel vragen hetzelfde zijn.

Wij willen graag weten hoe jij het huiswerk hebt ervaren in groep 8 en nu in de brugklas.

1. Welk advies heb je vorig jaar gekregen?
(Bijv: havo-vwo advies dan beide invullen)
 - ☐ Praktijkonderwijs
 - ☐ VMBO-basis
 - ☐ VMBO-kader
 - ☐ VMBO-gemengd
 - ☐ VMBO-theoretisch (MAVO)
 - ☐ HAVO
 - ☐ VWO: Atheneum of Gymnasium
 - ☐ Anders, namelijk:

2. Naar welke VO-school ben je gegaan?

3. Op welke basisschool heb je gezeten?

Vragen over groep 8

4. Hoe vaak per week kreeg je huiswerk in groep 8?

5. Hoeveel tijd besteedde jij (ongeveer) aan je huiswerk per week?
 - ☐ 0 - 1 uur
 - ☐ 1 - 2 uur
 - ☐ 2 - 3 uur
 - ☐ Meer dan 3 uur

6. Waren er vaste dagen waarop je jouw huiswerk kreeg? Zo ja, welke dagen?

7. Waren er vaste dagen waarop je jouw huiswerk moest inleveren? Zo ja, welke dagen?

8. Waarom denk jij dat je in groep 8 huiswerk moest maken?

9. Waar noteerde jij je huiswerk?

- ☐ Ik noteerde mijn huiswerk niet (*Ga door naar vraag 11*)
- ☐ In mijn agenda (*Ga door naar vraag 10*)
- ☐ Op een blaadje (*Ga door naar vraag 10*)
- ☐ Digitaal (*Ga door naar vraag 10*)
- ☐ Thuis op: _____ (*Ga door naar vraag 10*)

10. Leverde je jouw huiswerk in? Of had je jouw huiswerk altijd bij je?

- ☐ Altijd
- ☐ Soms, omdat: _____
- ☐ Nee, omdat: _____

11. Wat gebeurde er als je het huiswerk niet gemaakt had?

12. Kreeg je hulp bij het maken van je huiswerk?

- ☐ Ja, door mijn familie
- ☐ Ja, door een huiswerkbegeleid(st)er
- ☐ Ja door; _____
- ☐ Nee, ik deed dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 14*)

13. Waar had je hulp bij nodig?

- ☐ Plannen
- ☐ Maken
- ☐ Leren
- ☐ Uitleg over de opdracht

14. Legde de leerkracht altijd uit wat je moest doen?

- ☐ Ja, hij/zij besprak alles door
- ☐ Ja, alleen bij nieuwe/moeilijke opdrachten
- ☐ Nee, de opdrachten spraken voor zich
- ☐ Nee, ik wist niet wat de bedoeling was

15. Had de leerkracht uitgelegd hoe je het huiswerk moest of kon maken?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk:

- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik het huiswerk in mijn agenda moest opschrijven
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik mijn huiswerk kon plannen
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik de stof moest leren
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik de opdrachten kon begrijpen
- ☐ Hij/zij heeft niets uitgelegd

16. Wat werd er met het huiswerk gedaan als je het had gemaakt en ingeleverd?

- ☐ Het werd klassikaal nagekeken
- ☐ Het werd in groepjes/duo's nagekeken
- ☐ Het werd door de leerkracht nagekeken
- ☐ Niets

17. Wat vond je van het niveau van het huiswerk?

- ☐ Te makkelijk
- ☐ Te moeilijk
- ☐ Precies goed

18. Wat vond je van de hoeveelheid van het huiswerk?

- ☐ Te veel
- ☐ Te weinig
- ☐ Precies goed

19. Kreeg iedereen hetzelfde huiswerk?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Had je hier iets aan willen veranderen? Zo ja, wat?

20. Wat vond je goed aan de inhoud van het huiswerk dat je vorig jaar kreeg?
Waarom?

21. Had je de inhoud van het huiswerk willen verbeteren/veranderen?
Waarom wel/niet?

22. Wat had jouw leerkracht kunnen verbeteren of veranderen?

23. Heb jij nog tips en tops om de overgang van de basisschool naar de brugklas makkelijker te maken?

Vragen over de brugklas

24. Hoe vaak krijg je nu huiswerk?

25. Waar maak je het huiswerk?

Meerdere antwoorden mogelijk:

- ☐ Op school, onder lestijd
- ☐ Op school, na lestijd
- ☐ Thuis
- ☐ Bij huiswerkbegeleiding
- ☐ Anders, namelijk; _____

26. Hoeveel tijd besteed jij (ongeveer) aan je huiswerk per dag?

- ☐ 1 - 2 uur
- ☐ 2 - 4 uur
- ☐ 4 - 6 uur
- ☐ Meer dan 6 uur

27. Waar noteer jij je huiswerk?

- ☐ Ik noteer mijn huiswerk niet
- ☐ In mijn agenda
- ☐ Op een blaadje
- ☐ Digitaal
- ☐ Thuis op: _____

28. Lever je jouw huiswerk in? Of heb je jouw huiswerk altijd bij je?

- ☐ Altijd
- ☐ Soms, omdat: _____
- ☐ Nee, omdat: _____

29. Wat gebeurt er als je het huiswerk niet gemaakt hebt?

30. Krijg je hulp bij het maken van je huiswerk?

- ☐ Ja, door mijn familie
- ☐ Ja, door een huiswerkbegeleid(st)er
- ☐ Ja, door: _____
- ☐ Nee, ik doe dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 32*)

31. Waar heb je hulp bij nodig?

- ☐ Plannen
- ☐ Maken
- ☐ Leren
- ☐ Uitleg over de opdracht

32. Legt de leerkracht altijd uit wat je moet doen?

- ☐ Ja, hij/zij bespreekt alles door
- ☐ Ja, alleen bij nieuwe/moeilijke opdrachten
- ☐ Nee, de opdrachten spreken voor zich
- ☐ Nee, ik weet niet wat de bedoeling is

33. Wat wordt er met het huiswerk gedaan als je het hebt gemaakt en ingeleverd?

- ☐ Het wordt klassikaal nagekeken
- ☐ Het wordt in groepjes/duo's nagekeken
- ☐ Het wordt door de leerkracht nagekeken
- ☐ Niets

34. Wat vind je van het niveau van het huiswerk?

- ☐ Te makkelijk
- ☐ Te moeilijk
- ☐ Precies goed

35. Wat vind je van de hoeveelheid van het huiswerk?

- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel
- ☐ Precies goed
- ☐ Eventueel toelichten: _____

36. Krijg je in de brugklas hulp bij het plannen of maken van je huiswerk?
Zo ja, hoe?

37. Is er huiswerkbegeleiding op school? Zo ja, ga je er heen?

38. Wat vind je goed aan de inhoud van het huiswerk? Waarom?

39. Zijn er volgens jou verbeterpunten m.b.t. de inhoud van het huiswerk?

40. Wat zouden de docenten, volgens jou, kunnen verbeteren of veranderen?

41. Heb je nog tips en tops voor de docenten, met betrekking tot het geven van huiswerk?

Heb je overal iets ingevuld?
Heel erg bedankt voor je tijd en moeite!

Groeten van Maaïke Groot en Susan Ceresa

B - Vragenlijst ouders van leerlingen uit groep 8 van onderzoeksschool B.

Beste ouders,
Hieronder staat de vragenlijst gericht op het onderwerp huiswerk.
Heel fijn dat u de vragenlijst wil invullen, dit zal ongeveer 20 minuten duren.
Wilt u deze vragenlijst retourneren aan de leerkracht vóór 14 april?
Alvast bedankt voor uw medewerking.
Met vriendelijke groet,
Maaïke Groot en Susan Ceresa.

1. Welk advies heeft uw kind gekregen?

(Bijv: havo-vwo advies dan beide invullen)

- ☐ Praktijkonderwijs
- ☐ VMBO-basis
- ☐ VMBO-kader
- ☐ VMBO-gemengd
- ☐ VMBO-theoretisch (MAVO)
- ☐ HAVO
- ☐ VWO: Atheneum of Gymnasium
- ☐ Anders, namelijk: _____

2. Naar welke VO-school gaat uw kind?

3. Hoe vaak per week krijgt uw kind huiswerk?

4. Hoeveel tijd besteedt uw kind (ongeveer) aan het huiswerk per week?

- ☐ 0 - 1 uur
- ☐ 1 - 2 uur
- ☐ 2 - 3 uur
- ☐ Meer dan 3 uur

5. Zijn er vaste dagen waarop uw kind huiswerk op krijgt? Zo ja, welke dagen?

6. Zijn er vaste dagen waarop uw kind huiswerk moet inleveren? Zo ja, welke dagen?

7. Waarom denkt u dat leerlingen in groep 8 huiswerk meekrijgen?

8. Vindt u dat leerlingen in groep 8 huiswerk mee moeten krijgen?
Waarom wel/niet?

9. Waar noteert uw kind het huiswerk?

- ☐ Hij/zij noteert het huiswerk niet
- ☐ In zijn/haar agenda
- ☐ Op een blaadje
- ☐ Digitaal
- ☐ Thuis op: _____

10. Wat gebeurt er als hij/zij het huiswerk niet gemaakt heeft?

11. Biedt u hulp bij het maken van het huiswerk?

- ☐ Ja (*Ga door naar vraag 12*)
- ☐ Nee, hij/zij doet dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 16*)

12. Waar heeft uw kind hulp bij nodig?

- ☐ Plannen
- ☐ Maken
- ☐ Leren
- ☐ Uitleg over de opdracht
- ☐ Anders,
namelijk; _____

13. Kunt u omschrijven, n.a.v. bovenstaande vraag, waar uw kind dan exact problemen bij ondervindt? (Bijvoorbeeld bij plannen; een planning maken of zich aan de planning houden. Bij maken; de benodigde materialen verzamelen, zich gedurende langere tijd concentreren enzovoorts.)

14. Heeft u als ouder behoefte aan ondersteuning, vanuit school, om uw kind te kunnen begeleiden?

- ☐ Ja (*Ga door naar vraag 15*)
- ☐ Nee (*Ga door naar vraag 16*)

15. Op welke manier zou u ondersteuning willen krijgen?

16. Wat vindt u van het niveau van het huiswerk?

- ☐ Te makkelijk
- ☐ Te moeilijk
- ☐ Precies goed

17. Wat vindt u van de hoeveelheid van het huiswerk?

- ☐ Te weinig
- ☐ Te veel
- ☐ Precies goed
- ☐ Eventueel toelichten: _____

18. Wat vindt u goed aan de inhoud van het huiswerk? Waarom?

19. Zijn er volgens u verbeterpunten m.b.t. de inhoud van het huiswerk?

20. Wat zou uw kind helpen om zich voor te bereiden op de middelbare school?

21. Wat zou de leerkracht kunnen verbeteren of veranderen?

22. Tips en/of tops m.b.t. de vragenlijst of het onderzoek:

C - Vragenlijst ouders 'oud-leerlingen'/brugklassers.

Beste ouders,

Hieronder staat de vragenlijst gericht op het onderwerp huiswerk.

Heel fijn dat u de vragenlijst wilt invullen, dit zal ongeveer 30 minuten duren.

Deze vragenlijst is onderverdeeld in twee onderwerpen: Groep 8 en de brugklas.

U zult zien dat veel vragen hetzelfde zijn, wij willen graag weten hoe uw ervaringen waren in groep 8 en nu in de brugklas.

Wilt u deze vragenlijst retourneren vóór 14 april?

Alvast bedankt voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet, Maaïke Groot en Susan Ceresa.

1. Welk advies heeft uw kind vorig jaar gekregen?

(Bijv: havo/vwo-advies dan beide invullen)

- Praktijkonderwijs
- VMBO-basis
- VMBO-kader
- VMBO-gemengd
- VMBO-theoretisch (MAVO)
- HAVO
- VWO: Atheneum of Gymnasium

- Anders, namelijk: _____

2. Naar welke VO-school is uw kind gegaan?

3. Op welke basisschool heeft uw kind gezeten?

Vragen over groep 8 (Vorig jaar)

4. Hoe vaak per week kreeg uw kind huiswerk in groep 8?

5. Hoeveel tijd besteedde uw kind(ongeveer) aan het huiswerk per week?

- 0 - 1 uur
- 1 - 2 uur
- 2 - 3 uur
- Meer dan 3 uur

6. Zijn er vaste dagen waarop uw kind huiswerk kreeg? Zo ja, welke dagen?

7. Waren er vaste dagen waarop uw kind het huiswerk moest inleveren?
Zo ja, welke dagen?

8. Waar noteerde uw kind het huiswerk?

- Hij/zij noteerde het huiswerk niet
- In zijn/haar agenda
- Op een blaadje
- Digitaal
- Thuis op: _____

9. Weet u wat er gebeurde als uw kind het huiswerk niet gemaakt had?

10. Bood u hulp bij het maken van het huiswerk?

- Ja (*Ga door naar vraag 11*)
- Nee, hij/zij deed dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 15*)

11. Waar had uw kind hulp bij nodig?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Plannen
- Maken
- Leren
- Uitleg over de opdracht
- Anders, namelijk: _____

12. Kunt u omschrijven, n.a.v. bovenstaande vraag, waar uw kind dan exact problemen bij ondervond? (Bijvoorbeeld bij plannen; een planning maken of zich aan de planning houden. Bij maken; de benodigde materialen verzamelen, zich gedurende langere tijd concentreren enzovoorts.)

13. Had u als ouder behoefte aan ondersteuning gehad, vanuit school, om u kind te kunnen begeleiden?

- Ja (*Ga door naar vraag 14*)
- Nee (*Ga door naar vraag 15*)

14. Op welke manier had u ondersteuning willen krijgen?

15. Wat vond u van het niveau van het huiswerk?

- Te makkelijk
- Te moeilijk
- Precies goed
-

16. Wat vond u van de hoeveelheid van het huiswerk?

- Te weinig
- Te veel
- Precies goed
- Eventueel toelichten: _____

17. Wat vond u goed aan de inhoud van het huiswerk? Waarom?

18. Zijn er volgens u verbeterpunten m.b.t. de inhoud van het huiswerk?

19. Vind u het belangrijk dat leerlingen in groep 8 huiswerk krijgen? Waarom wel/niet?

20. Wat zou uw kind geholpen hebben om zich voor te bereiden op de middelbare school?

21. Wat had de leerkracht, volgens u, kunnen verbeteren of veranderen?

22. Heeft u nog tips en tops om de overgang van de basisschool naar de brugklas makkelijker te maken?

Vragen over de brugklas

23. Krijgt uw kind huiswerk? Zo ja, hoe vaak is dat gemiddeld?

24. Waar maakt uw kind het huiswerk?

Meerdere antwoorden mogelijk:

- ☐ Op school, onder lestijd
- ☐ Op school, na lestijd
- ☐ Thuis

- Bij huiswerkbegeleiding
- Anders, namelijk: _____

25. Hoeveel tijd besteedt uw kind (ongeveer) aan huiswerk per dag?

- 1 - 2 uur
- 2 - 4 uur
- 4 - 6 uur
- Meer dan 6 uur

26. Waar noteert uw kind het huiswerk?

- Hij/zij noteert het huiswerk niet
- In zijn/haar agenda
- Op een blaadje
- Digitaal
- Thuis op: _____

27. Wat gebeurt er als uw kind het huiswerk niet gemaakt heeft?

28. Krijgt uw kind in de brugklas hulp bij het plannen of maken van het huiswerk?
Zo ja, hoe?

29. Biedt u hulp bij het maken van het huiswerk?

- Ja (*Ga door naar vraag 30*)
- Nee, hij/zij doet dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 34*)

30. Waar heeft uw kind hulp bij nodig?

- Plannen
- Maken
- Leren
- Uitleg over de opdracht
- Anders, namelijk: _____

31. Kunt u omschrijven, n.a.v. bovenstaande vraag, waar uw kind dan exact problemen bij ondervindt? (*Bijvoorbeeld bij plannen; een planning maken of zich aan de planning houden. Bij maken; de benodigde materialen verzamelen, zich gedurende langere tijd concentreren enzovoorts.*)

32. Heeft u als ouder behoefte aan ondersteuning, vanuit school, om u kind te kunnen begeleiden?

- Ja (*Ga door naar vraag 33*)
- Nee (*Ga door naar vraag 34*)

33. Op welke manier zou u ondersteuning willen krijgen?

34. Is er, naast de reguliere mentor les, huiswerkbegleiding op school?
Zo ja, gaat uw kind daar heen?

35. Wat vindt u goed aan de inhoud van het huiswerk? Waarom?

36. Zijn er volgens u verbeterpunten m.b.t. de inhoud van het huiswerk?

37. Wat zouden de docenten, volgens u, kunnen verbeteren of veranderen?

38. Heeft u nog tips en tops voor de docenten, met betrekking tot het geven van huiswerk?

D - Vragenlijst docenten voortgezet onderwijs school C.

Beste collega van het VO,
Hieronder staat de vragenlijst gericht op het onderwerp huiswerk.
Heel fijn dat u de vragenlijst wilt invullen, dit zal ongeveer 20 minuten duren.
Wij hopen dat u kritisch naar de vragen wilt kijken en ons zo veel mogelijk informatie kunt geven.

Wilt u deze vragenlijst retourneren vóór 19 april?
Alvast bedankt voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet, Maaïke Groot en Susan Ceresa.

1. Binnen welke leerstroom bent u werkzaam?

- ☐ Praktijkonderwijs
- ☐ VMBO-basis
- ☐ VMBO-kader
- ☐ VMBO-gemengd
- ☐ VMBO-theoretisch (MAVO)
- ☐ HAVO
- ☐ VWO: Atheneum of Gymnasium

2. Wat is uw primaire taak op school? Welk vak/ welke vakken geeft u?

3. Heeft u zicht op de hoeveelheid huiswerk dat een brugklasleerling, binnen deze leerstroom, gemiddeld per week krijgt?
Zo ja, kunt u aangeven hoe vaak en hoeveel huiswerk dit is?

4. Hoeveel tijd verwacht u dat een leerling, gemiddeld per week aan huiswerk besteedt, binnen deze leerstroom?

- ☐ 0-1 uur
- ☐ 1-2 uur
- ☐ 2-3 uur
- ☐ 3-4 uur
- ☐ 4-5 uur
- ☐ > 5 uur, namelijk _____ uur

5. Wat wordt er, in uw klas, met dit gemaakte huiswerk gedaan?

6. Zijn er, bij u, consequenties als leerlingen het huiswerk niet gemaakt hebben of niet bij zich hebben? Zo ja, wat?

7. Krijgen de leerlingen tijd om hun huiswerk tijdens de les te maken?
Zo ja, hoeveel tijd mogen ze hiervoor gebruiken?

8. Op welke wijze wordt het huiswerk medegedeeld aan de leerlingen?

- ☐ Ik vertel dit de leerlingen
- ☐ Ik schrijf het op het bord
- ☐ Ik noteer het in Magister
- ☐ Anders: _____

9. Waar noteren de leerlingen het huiswerk?

10. Vindt u het belangrijk dat leerlingen op de basisschool huiswerk mee krijgen?
Waarom?

11. Hoe vaak zou, volgens u, een kind in groep 8 huiswerk per week moeten krijgen om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom?

- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ Anders, namelijk; _____

12. Hoeveel tijd moet, volgens u, een kind in groep 8 gemiddeld per week aan huiswerk besteden om een goede aansluiting te krijgen binnen deze leerstroom?

- ☐ 0-0,5 uur
- ☐ 0,5-1 uur
- ☐ 1-1,5 uur
- ☐ 1,5-2 uur
- ☐ meer dan 2 uur

13. Wat ervaart u als positief als u kijkt naar het geven van huiswerk op de basisschool?

14. Wat zou er volgens u op de basisschool veranderd kunnen worden met betrekking tot het geven van huiswerk?

15. Ervaart u dat leerlingen problemen hebben met het **plannen** van huiswerk? Zo ja, waar merkt u dat aan?

16. Ervaart u dat leerlingen problemen hebben met het **maken** van huiswerk? Zo ja, waar merkt u dat aan?

17. Ervaart u dat leerlingen problemen hebben met het **leren** van huiswerk? Zo ja, waar merkt u dat aan?

18. Kunt u aangeven op welke gebieden leerlingen, volgens u, over het algemeen, de meeste problemen ervaren?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk:

- Zelfstandig beginnen met huiswerk.
- Doorgaan met werken, ondanks afleiding.
- Hulp vragen als dat nodig is.
- Lang genoeg volhouden om een taak af te maken.
- Slordigheidfouten maken, werk niet controleren

- Werk op tijd afmaken
- Onthouden om werk in te leveren.
- Plannen van het huiswerk
- Anders: _____

19. Wat doet uzelf met leerlingen die moeite hebben met het maken, leren of plannen van hun huiswerk?

20. Op welke wijze worden leerlingen begeleid bij het maken en/of plannen van huiswerk?

21. Is er op uw school huiswerkbegeleiding aanwezig? Hoe wordt dit ingezet?

22. Zijn, volgens u, de leerlingen goed voorbereid op de brugklas?

- Ja
- Nee

Zo nee: Wat zou er, volgens u, moeten veranderen om dit te bewerkstelligen?

23. Worden er vaardigheden, met betrekking tot huiswerk maken, aangeboden in de brugklas?

- Ja (*Ga verder met vraag 24*)
- Nee (*Ga verder met vraag 25*)

24. Welke vaardigheden, met betrekking tot huiswerk maken, worden er in de brugklas aangeboden? (*Bijv. agenda gebruik, leren plannen enz.*)

25. Zou er, volgens u, op het voortgezet onderwijs, iets moeten veranderen met betrekking tot het geven en/of maken van huiswerk?

26. Tips en/of tops met betrekking tot dit onderzoek

E - Vragenlijst leerlingen groep 8 van onderzoeksschool B.

Beste leerling,
Superfijn dat je de vragenlijst wil invullen, dit zal ongeveer 15 minuten duren.
Lees de vragen goed en geef zo eerlijk mogelijk antwoord.

1. Welk advies heb je gekregen?

- ☐ Praktijkonderwijs
- ☐ VMBO-basis
- ☐ VMBO-kader
- ☐ VMBO-gemengd
- ☐ VMBO-theoretisch (MAVO)
- ☐ Havo
- ☐ VWO: Atheneum of Gymnasium
- ☐ Anders, namelijk: _____

2. Naar welke VO-school ga je?

3. Hoe vaak krijg je huiswerk per week?

4. Hoeveel tijd besteed jij (ongeveer) aan je huiswerk per week?

- ☐ 0 - 1 uur
- ☐ 1 - 2 uur
- ☐ 2 - 3 uur
- ☐ Meer dan 3 uur

5. Zijn er vaste dagen waarop je jouw huiswerk op krijgt? Welke?

6. Zijn er vaste dagen waarop je jouw huiswerk moet inleveren? Welke?

7. Waarom moet je huiswerk maken denk je?

8. Waar noteer jij jouw huiswerk?

- ☐ Ik noteer mijn huiswerk niet (*ga door naar vraag 10*)
- ☐ In mijn agenda (*ga door naar vraag 9*)
- ☐ Op een blaadje (*ga door naar vraag 10*)
- ☐ Digitaal (*ga door naar vraag 10*)
- ☐ Thuis op: _____(*ga door naar vraag 10*)

9. Waar schrijf jij jouw huiswerk in de agenda?

- ☐ Bij de dag dat ik het huiswerk op krijg
- ☐ Bij de dag dat ik het huiswerk moet inleveren
- ☐ Ik schrijf geen datum op, ik onthoud het wel

10. Hoe plan jij je huiswerk?

11. Wat gebeurt er als je het huiswerk niet gemaakt hebt?

12. Krijg je hulp bij het maken van je huiswerk?

- ☐ Ja, door mijn familie
- ☐ Ja, door een huiswerkbegeleid(st)er
- ☐ Nee, ik doe dit zelfstandig (*Ga door naar vraag 14*)

13. Waar heb je hulp bij nodig?

- ☐ Plannen
- ☐ Maken
- ☐ Leren
- ☐ Uitleg over de opdracht

14. Legt de leerkracht uit wat je moet doen?

- ☐ Ja, hij/zij bespreekt alles door
- ☐ Ja, alleen bij nieuwe/moeilijke opdrachten
- ☐ Nee, de opdrachten spreken voor zich
- ☐ Nee, ik weet niet wat de bedoeling is

15. Heeft de leerkracht uitgelegd hoe je het huiswerk moet of kan maken?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk:

- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik het huiswerk in mijn agenda moet opschrijven
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik mijn huiswerk kan plannen
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik de stof moet leren
- ☐ Hij/zij heeft mij geleerd hoe ik de opdrachten kan begrijpen
- ☐ Hij/zij heeft niets uitgelegd

16. Wat wordt er met het huiswerk gedaan als je het hebt gemaakt en ingeleverd?

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk:

- ☐ Het wordt klassikaal nagekeken
- ☐ Het wordt in groepjes/duo's nagekeken
- ☐ Het wordt door de leerkracht nagekeken
- ☐ Niets

17. Wat vind je van het niveau van het huiswerk?

- ☐ Te makkelijk
- ☐ Te moeilijk
- ☐ Precies goed

18. Wat vind je van de hoeveelheid van het huiswerk?

- ☐ Te veel
- ☐ Te weinig
- ☐ Precies goed

19. Wat vind je goed aan het huiswerk dat je dit jaar krijgt? Waarom?

20. Wat zou je willen verbeteren en/of veranderen aan het huiswerk wat je krijgt?

21. Wat zou jouw leerkracht kunnen verbeteren of veranderen?

22. Wat zou voor jou helpen om je voor te bereiden op de middelbare school?
En hoe kan de juf/meester in groep 8 dit volgens jou doen?

23. Krijgt iedereen hetzelfde huiswerk?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Zou je hier iets aan willen veranderen? Waarom wel/waarom niet?

Heb je overal iets ingevuld?

Heel erg bedankt voor de tijd en moeite die je gedaan hebt.
Groeten van Maaike Groot en Susan Sniekers